

Załącznik
do Uchwały Nr XXXII/228/09
Rady Miejskiej w Reczu
z dnia 30 września 2009 r.

PROGRAM OCZYSZCZANIA GMINY RECZ Z AZBESTU na lata 2009 - 2032

Recz, sierpień 2009

Program opracował:
Andrzej Hejza – Inspektor Urzędu Miejskiego w Reczu

SPIS TREŚCI:

Lp. Tytuł rozdziału

- 1 *Wstęp*
- 2 *Szkodliwość azbestu dla zdrowia ludzkiego*
- 3 *Analiza stanu ilościowego azbestu w postaci pokryć dachowych, ściennych i instalacji wodnych na podstawie inwentaryzacji*
- 4 *Klasyfikacja wyrobów zawierających azbest*
- 5 *Finansowanie usuwania wyrobów azbestowych (koncepcja wspomagania finansowania programu usuwania azbestu ze środków Gminnego, Powiatowego i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej)*
- 6 *Harmonogram usuwania wyrobów azbestowych*
- 7 *Wytyczne dotyczące przepisów BHP w zakresie bezpiecznego usuwania wyrobów azbestowych*
- 8 *Zakres i harmonogram działań informacyjnych w zakresie popularyzacji obowiązków ciążących na właścicielu lub zarządcy obiektów zawierających azbest.*
- 9 *Efekt programu*
- 10 *Wzór regulaminu udzielania dofinansowania do prac związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest z terenu nieruchomości położonych na obszarze Gminy Recz (załącznik nr1)*
- 11 *Wzór wniosku o dofinansowanie kosztów usuwania odpadów azbestowych powstałych przy likwidacji lub wymianie elementów budowlanych zawierających azbest(załącznik nr 2)*
- 12 *Wykaz aktów prawnych (polskich i unijnych) dotyczących azbestu (załącznik nr 3)*

WSTĘP

Opracowanie niniejszego „Programu”.... wykonano z uwzględnieniem wymogów obowiązujących aktualnie aktów prawnych, w szczególności:

- ❖ Rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71 z 2004, poz. 649),
- ❖ Rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest (Dz. U. Nr 192 z 2003 r., poz. 1876).

W opracowaniu wykorzystano materiały będące z zasobie Urzędu Miejskiego. Program usuwania wyrobów zawierających azbest jest zgodny z przepisami prawnymi obowiązującymi w Polsce oraz Unii Europejskiej, a także z innymi dokumentami w przedmiotowym zakresie, m. in. z:

- ❖ „*Programem oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009 – 2032*”, przyjętym uchwałą Rady Ministrów w dniu 14 lipca 2009r.,
- ❖ Programem Ochrony Środowiska dla Gminy Recz
- ❖ Planem Gospodarki Odpadami dla Gminy Recz.

Problem nagromadzenia w naszym kraju znacznych ilości wyrobów zawierających azbest i ich stopniowa korozja, powiązana z emisją włókien azbestowych, wymusiły podjęcie działań stopniowo eliminujących azbest z naszego otoczenia, w celu ograniczenia ryzyka zachorowalności na choroby promowane przez włókna azbestowe. Wyrazem pierwszych skoncentrowanych działań w tym zakresie na szczeblu krajowym było przyjęcie w 2002 r. przez Radę Ministrów „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terytorium Polski”. Poza sprecyzowaniem celów i form działania Program ten nakreślił zadania dla poszczególnych stopni samorządu w zakresie bezpiecznego użytkowania oraz usuwania wyrobów azbestowych.

Na wniosek Ministra Gospodarki Rada Ministrów podjęła w dniu 14 lipca 2009 r. uchwałę w sprawie przyjęcia „Programu oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009-2032”. Dokument zakłada przyspieszenie tempa usuwania wyrobów azbestowych, zwłaszcza na obszarach wiejskich. Całkowity koszt realizacji Programu w latach 2009-2032 szacuje się na ponad 40 mld zł. Na tę kwotę składają się środki własne właścicieli nieruchomości, środki inwestorów, środki z budżetu państwa oraz środki jednostek samorządu terytorialnego. Zgodnie z założeniami Programu pieniądze z budżetu państwa zostaną

przeznaczone głównie na wzmocnienie procesu inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest przez dofinansowanie opracowywania gminnych, powiatowych i wojewódzkich planów usuwania wyrobów zawierających azbest. Pieniądze zostaną również przeznaczone na działania edukacyjno-informacyjne oraz szkolenia dla urzędników i właścicieli nieruchomości, którzy będą mogli samodzielnie usuwać wyroby zawierające azbest z terenu swojej nieruchomości, przy zachowaniu odpowiednich środków bezpieczeństwa i higieny pracy.

Program przewiduje także budowę 54 składowisk odpadów lub kwater przystosowanych do składowania odpadów zawierających azbest.

Dokument wymienia dostępne instrumenty finansowania demontażu, transportu i unieszkodliwiania usuniętych wyrobów zawierających azbest.

Są to m.in.:

- 1) pożyczki i dotacje ze środków krajowych funduszy ochrony środowiska, których beneficjentami są jednostki samorządu terytorialnego,
- 2) środki unijne w ramach PROW 2007-2013 oraz RPO, których beneficjentami mogą być m.in. samorządy oraz ich związki, podmioty świadczące usługi z zakresu zadań własnych jst, jednostki organizacyjne jst, posiadające osobowość prawną, spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, gminy wiejskie, miejsko-wiejskie i miejskie, młodzi rolnicy, rolnicy podejmujący działalność nierolniczą,
- 3) kredyty komercyjne i preferencyjne (z dopłatami WFOŚiGW do oprocentowania kredytu).

Właściciele obiektów i inwestorzy prywatni będą mogli liczyć na dofinansowanie z budżetu państwa, funduszy ochrony środowiska, Unii Europejskiej i jednostek samorządowych (dotacje, pożyczki i preferencyjne kredyty bankowe).

Wśród zadań na szczeblu Gminy w zakresie realizacji zapisów *Programu oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009 – 2032* zdefiniowano:

- 1) gromadzenie przez wójta, burmistrza, prezydenta miasta informacji o ilości, rodzaju i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest oraz przekazywanie jej do marszałka województwa z wykorzystaniem dostępnego narzędzia informatycznego www.bazaazbestowa.pl;

- 2) przygotowywanie i aktualizacja programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, także w ramach planów gospodarki odpadami;
- 3) organizowanie szkoleń lokalnych w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu nieruchomości bez korzystania z usług wyspecjalizowanych firm;
- 4) organizowanie usuwania wyrobów zawierających azbest przy wykorzystaniu pozyskanych na ten cel środków krajowych lub unijnych z uwzględnieniem zasad zawartych w *Programie*;
- 5) inspirowanie właściwej postawy obywateli w zakresie obowiązków związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest;
- 6) współpraca z marszałkiem województwa w zakresie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest oraz opracowywania programów usuwania wyrobów zawierających azbest, w szczególności w zakresie lokalizacji składowisk odpadów zawierających azbest oraz urządzeń przewoźnych do przetwarzania odpadów zawierających azbest;
- 7) współpraca z mediami w celu propagowania odpowiednich inicjatyw społecznych oraz rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest;
- 8) współpraca z organizacjami społecznymi wspierającymi realizację *Programu*;
- 9) współpraca z organami kontrolnymi (inspekcja sanitarna, inspekcja pracy, inspekcja nadzoru budowlanego, inspekcja ochrony środowiska).

Do zadań rady gminy należy:

przyjmowanie rocznych sprawozdań finansowych zarządu gminy z realizacji zadań „Programu...”.

Program precyzuje te zadania następująco:

1. Wypełnienie przez właścicieli obiektów budowlanych „arkuszy oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania...” zgodnie z rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 14.08.1998 r. i złożenia ich do właściwego urzędu. Należy szczególną uwagę zwrócić na prawidłowy opis w arkuszach obiektów publicznych, jak na przykład: drogi, place, szkoły, przedszkola, żłobki, szpitale, domy kultury i tym podobne objekty, które będą w przyszłości mogły korzystać finansowo ze wsparcia z zewnątrz i których oczyszczenie z azbestu powinno nastąpić w pierwszej kolejności.
2. Sporządzenie zbiorczego wykazu obiektów zawierających azbest, w układzie 3-ch grup pilności, jak w arkuszach ocen.
3. Przekazanie zebranych informacji wraz z arkuszami ocen, dla Powiatowego

Inspektora Nadzoru Budowlanego.

PROGRAM Oczyszczania z azbestu Gminy Recz jest programem zmierzającym do uporządkowania i ukierunkowania działań Gminy w tym zakresie poprzez:

- 1) usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy
- 2) minimalizację negatywnych skutków zdrowotnych powodowanych kontaktem z włóknami azbestu;
- 3) likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

Co to jest azbest?

Termin AZBEST oznacza ogólną nazwę dla minerałów z grupy serpentynitów i amfiboli związanych ze skałami metamorficznymi, występujący w postaci włóknistych skupień. Azbest jest nazwą handlową grupy minerałów włóknistych, które pod względem chemicznym są uwodnionymi krzemianami magnezu, żelaza, wapnia i sodu. Zaliczany do najgroźniejszych zanieczyszczeń na ziemi, a jego włókna są praktycznie niezniszczalne. Jego chorobotwórcze działanie powstaje w wyniku wdychania włókien zawieszonych w powietrzu.

Łączna ilość wyrobów azbestowych w formie pokryć dachowych i ściennych na terenie Gminy Recz w wyniku dokonanego spisu na dzień opracowania niniejszego Programu wynosiła **91.798 m²**, (w lipcu zostało usunięte 252m² powierzchni azbestu z budynku przedszkola miejskiego w Reczu). Obecny stan powierzchni pokryć zawierających azbest wynosi **91.546 m²**, z czego zdecydowana większość znajduje się na powierzchni dachów. Azbestowe pokrycia dachowe i ścienne znajdują się na terenie 350 nieruchomości **w 17 miejscowościach** Gminy.

Pod względem zróżnicowania formy własności obiektów zawierających wyroby azbestowe dominują w liczbie obiektów budynki mieszkalne jedno- i wielorodzinne w formie własności lub użytkowania wieczystego osób fizycznych. Natomiast pod kątem ilości azbestu znajdującego się na obiektach znaczący udział reprezentują obiekty stanowiące własność Skarbu Państwa zarządzane przez Agencję Nieruchomości Rolnych, a stanowiące obecnie przedmiot dzierżawy.

Na terenie Gminy znajduje się 11 obiektów, zawierających azbest w formie pokrycia dachowego, położonych w 10 miejscowościach, należących do Gminy Recz.

Przedsiębiorcy są właścicielami 6 obiektów zawierających wyroby azbestowe o łącznej powierzchni 2617 m².

Na terenie Gminy Recz znajduje się również **3 850 mb** rur i złączy cementowo-azbestowych, wykorzystywanych na potrzeby sieci wodociągowej.

Inwentaryzacja gminna nie obejmuje materiałów azbestowych zdeponowanych w formie odpadów w obrębie nieruchomości na terenie Gminy Recz.

Zaprezentowana sytuacja opisująca nagromadzenie materiałów zawierających azbest na terenie Gminy Recz wskazuje na konieczność podjęcia działań zmierzających do ich usunięcia, nie później niż do 2032 roku, czemu powinny sprzyjać działania z zakresu udzielania informacji społeczności lokalnej o zagrożeniach dla zdrowia związanych z azbestem i popularyzacji obowiązków ciążących na właścicielach lub użytkownikach budynków z materiałami azbestowymi. Bezwzględnie konieczne jest wsparcie ze środków **budżetu gminy** dla osób fizycznych, podejmujących trud usunięcia ze swoich obiektów wyrobów zawierających azbest, obejmujące dofinansowanie kosztów demontażu, transportu i składowania powstałych odpadów.

SZKODLIWOŚĆ AZBESTU DLA ZDROWIA LUDZKIEGO

Szkodliwość azbestu związana jest między innymi z rodzajem ekspozycji na włókna azbestowe. Wyróżnia się trzy rodzaje ekspozycji:

- zawodową,
- parazawodową
- środowiskową.

Ekspozycje te różnią się zarówno stężeniem włókien, jak i ich rozmiarami i okresem narażenia (kontaktu), które decydują o skutkach zdrowotnych.

Ekspozycja zawodowa:

Na tą formę kontaktu z włóknami azbestowymi narażone są grupy zawodowe pozostające w kontakcie z wydobywaniem lub obróbką surowców produktów azbestowych. W tej grupie ryzyka wyróżnia się następujące grupy pracownicze:

- wydobywających minerały azbestowe,
- pracujących przy pierwotnym przerobie azbestu, np. mieleniu,
- produkujących wyroby azbestowe,
- transportujących surowce i wyroby azbestowe,
- zatrudnionych przy pracach konstrukcyjnych (np. cięciu), konserwacji i remontach hal fabrycznych z zainstalowanymi wyrobami azbestowymi;
- pracowników warsztatów samochodowych.

W związku z dynamicznym rozwojem działalności w zakresie usuwania wyrobów azbestowych do grupy tej należy zaliczyć aktualnie przede wszystkim pracowników zajmujących się demontażem, transportem i składowaniem odpadów azbestowych.

W ocenie skutków narażenia zawodowego na azbest podkreśla się 500-1000 razy wyższe stężenie włókien azbestowych w środowisku pracy z azbestem niż wynikające z ekspozycji środowiskowej.

Ekspozycja parazawodowa:

Parazawodowe narażenie na kontakt z włóknami azbestowymi wynika z sąsiedztwa zakładów wydobywczych lub przetwarzających azbest a także z zamieszkiwania z osobami zawodowo narażonymi na działanie pyłu azbestowego. W tej drugiej grupie narażenia zwiększa się udział współmieszkańców pracowników grup zajmujących się demontażem pokryć azbestowych.

Ekspozycja środowiskowa:

Do grupy narażenia środowiskowego na pył azbestowy można zaliczyć osoby przebywające w pomieszczeniach, do budowy, których użyto materiałów zawierających azbest (ze względu na emisję włókien do wewnątrz budynków).

Do grupy tej należy także zaliczyć osoby trwale przebywające (zamieszkujące) w sąsiedztwie budowli i budynków, do budowy, których użyto materiałów azbestowych (głównie płyt elewacyjnych i pokryć dachowych).

Mechanizm oddziaływania włókien azbestowych na zdrowie człowieka.

Wyróżnia się zasadniczo dwie drogi kontaktu z włóknami azbestowymi:

- ❖ poprzez wdychanie zawieszonych w powietrzu włókien,
- ❖ drogę pokarmową - brak jest jednoznaczności w dowodach na rzecz gastrycznej drogi kontaktu z azbestem.

Jak wynika z badań pył azbestowy usuwany jest z układu oddechowego dzięki odkrztuszaniu, wydzielaniu śluzu, wypluwaniu i połykaniu, przy czym około 1/3 wdychanych włókien kumuluje się w końcowych odcinkach układu oddechowego. Na drodze fagocytozy, dzięki istnieniu makrofagów (komórek tkanki łącznej) o działaniu obronnym, układ oddechowy ulega częściowemu oczyszczeniu. Niektóre z włókien wychwytywane są także przez komórki nabłonkowe wyścielające drogi oddechowe, a następnie gromadzą się w warstwie śródmiąższowej i przenoszone są do gruczołów chłonnych. Wskazuje się na osłabienie procesu usuwania włókien azbestowych w

warunkach kontaktu z dymem tytoniowym i innymi zanieczyszczeniami powietrza.

Skutki zdrowotne kontaktu z włóknami azbestowymi.

Włókna azbestu obecne w układzie oddechowym mają zdolność wywoływania nowotworów; azbest wymieniany jest wśród 10 substancji charakteryzujących się najwyższym potencjałem wywoływania nowotworów złośliwych (międybłoniaka opłucnej, raka płuca, raka krtani).

Mechanizm kancerogennego oddziaływania włókien azbestowych polega na procesie odkładania się włókien w układzie oddechowym, które powodują długotrwałe drażnienie tkanki płucnej. Mechanizm powstawania chorób nowotworowych w kontakcie z azbestem ma charakter fizyczny, a nie chemiczny. Jeszcze dokładniej mechanizm ten można opisać w ten sposób, że pojedyncze włókna w postaci mikroigiełek wbijają się w ścianki pęcherzyków płucnych powodując ich stałe, mechaniczne podrażnienie, a organizm broniąc się otacza zranione miejsca tkanką włóknistą, która może przeobrazić się w nowotwór.

Jednostki chorobowe związane z ekspozycją na włókna azbestowe:

1. **Pylica azbestowa (azbestoza).** Azbestoza jest śródmiąższowym zwłóknieniem tkanki płucnej z obecnością ciałek lub włókien azbestowych. Rozwój tej choroby jest długotrwały i okres od kontaktu z azbestem do ujawnienia zmian chorobowych może wynosić nawet 20 lat, a właściwą diagnozę rzadko udaje się ustalić przed upływem 10 lat od kontaktu z azbestem. Objawem tej jednostki chorobowej są problemy z pobieraniem tlenu. Choroba jest skutkiem zawodowego narażenia na kontakt z azbestem; azbestoza może być przyczyną raka oskrzeli, przewodu pokarmowego i włókniaka opłucnej.
2. **Rak płuc.** Rak płuc jest najpowszechniejszym nowotworem złośliwym powodowanym przez azbest. Duże znaczenie w powstawaniu tej jednostki chorobowej odgrywa średnica i długość włókien, ich dawki, zawartość włókien respirabilnych w powietrzu oraz kształt włókien. Nie ma jednak pewności czy azbest jest inicjatorem czy promotorem procesu nowotworowego, czyli czy rozpoczyna czy ułatwia ten proces. W analizie związku między paleniem tytoniu i wchłanianiem włókien azbestowych wskazuje się na pięćdziesięciokrotny wzrost ryzyka zachorowania na ten typ raka na skutek synergistycznego oddziaływania tych kancerogenów.

3. **Międzybłoniak opłucnej.** Jest to rzadko występujący nowotwór złośliwy związany zarówno z zawodową jak i środowiskową ekspozycją na pył azbestowy.

Objawy tej choroby to najczęściej trudności z oddychaniem, bóle w klatce piersiowej, kaszel oraz wysięk w jamie opłucnej. Nowotwór ten charakteryzuje się dużą śmiertelnością oraz krótką przeżywalnością chorego, zazwyczaj w granicach roku od wystąpienia typowych objawów.

Najważniejszy zapis i skrócony opis aktów prawnych, dotyczących problemu azbestu.

USTAWA

z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Tekst jednolity: Dz. U. z 2004 r. Nr 3, poz. 20) (Zmiany: Dz. U. z 2004 r. Nr 96, poz. 959, Nr 120, poz. 1252 i Nr 210, poz. 2135 oraz z 2005 r. Nr 10, poz. 72).

Najistotniejsze zapisy:

Art.1.1.W celu wyeliminowania produkcji, stosowania oraz obrotu wyrobami zawierającymi azbest **zakazuje się:**

1) **wprowadzania** na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej:

a) wyrobów zawierających azbest,

b) azbestu;

2) **produkcji** wyrobów zawierających azbest;

3) **obrotu** azbestem i wyrobami zawierającymi azbest.

Art. 7b. 1.Kto wbrew przepisom ustawy wprowadza na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej azbest lub wyroby zawierające azbest, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

2.Też samej karze podlega, kto produkuje wyroby zawierające azbest lub dokonuje obrotu azbestem lub wyrobami zawierającymi azbest.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA GOSPODARKI, PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ z dnia 23 października 2003 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest (Dz. U. Nr 192, poz. 1876).

Akt wykonawczy sporządzony na podstawie art. 163 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627, z późn. zm.).

Rozporządzenie określa:

- 1) wymagania w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu lub wyrobów zawierających azbest oraz oznaczania miejsc ich występowania;
- 2) wymagania w zakresie wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest lub wyroby zawierające azbest;
- 3) wymagania techniczne, jakie należy spełnić przy wykorzystywaniu i przemieszczaniu wyrobów zawierających azbest oraz przy wykorzystywaniu i oczyszczaniu instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest lub wyroby zawierające azbest;
- 4) sposób oznaczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest lub wyroby zawierające azbest, oraz pomieszczeń, w których one się znajdują;
- 5) sposób inwentaryzowania azbestu lub wyrobów zawierających azbest, w miejscach ich wykorzystywania;
- 6) terminy przedkładania odpowiednio wojewodzie albo wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta informacji o:
 - a) rodzaju, ilości i miejscach występowania wykorzystywanych wyrobów zawierających azbest,
 - b) instalacjach i urządzeniach, w których był lub jest wykorzystywany azbest lub wyroby zawierające azbest,
 - c) czasie i sposobie usuwania azbestu lub wyrobów zawierających azbest,
 - d) czasie i sposobie zastąpienia azbestu i wyrobów zawierających azbest innymi substancjami i wyrobami, mniej szkodliwymi dla środowiska;

- 7) formę i układ przedkładanych informacji, o których mowa w pkt 6;
- 8) przypadki i terminy, w których powinny być oczyszczone instalacje lub urządzenia, w których był lub jest wykorzystywany azbest lub wyroby zawierające azbest.

Najistotniejsze zapisy:

§ 2.1. Wykorzystywanie azbestu lub wyrobów zawierających azbest dopuszcza się w użytkowanych instalacjach lub urządzeniach nie dłużej niż do dnia 31 grudnia 2032 r.

§ 3.2. Właściciel, zarządca lub użytkownik pomieszczeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest lub wyroby zawierające azbest, umieszcza w widocznym miejscu instrukcję bezpiecznego postępowania i oznakowanie, według wzoru określonego w załączniku nr 1 do rozporządzenia.

§ 6.2. W przypadku braku możliwości trwałego umieszczenia oznakowania na instalacji lub urządzeniu zawierającym azbest lub wyroby zawierające azbest, oznakowanie umieszcza się w widocznym miejscu w każdym pomieszczeniu, w którym taka instalacja lub urządzenie się znajduje, dodając ostrzeżenie "Pomieszczenie zawiera azbest".

§ 6.4. Właściciel, zarządca lub użytkownik, na terenie którego znajdują się instalacje lub urządzenia zawierające azbest lub wyroby zawierające azbest, zaznacza w planach sytuacyjnych miejsca występowania tych wyrobów.

§ 7.1. Właściciel, zarządca lub użytkownik miejsc, w których był lub jest wykorzystywany azbest lub wyroby zawierające azbest, dokonyje inwentaryzacji zastosowanych wyrobów zawierających azbest, poprzez sporządzenie spisu z natury.

§ 7.5. Osoby fizyczne niebędące przedsiębiorcami przedkładają informację odpowiednio wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta.

§ 7.6. Informacja podlega corocznej aktualizacji w terminie do dnia 31 stycznia każdego roku.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA GOSPODARKI, PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71, poz. 649).

Akt wykonawczy sporządzony na podstawie art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004 r. Nr 3, poz. 20).

Rozporządzenie określa:

- 1) obowiązki wykonawcy prac polegających na bezpiecznym użytkowaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest;
- 2) sposoby i warunki bezpiecznego użytkowania oraz usuwania wyrobów zawierających azbest;
- 3) warunki przygotowania do transportu i transportu wyrobów i odpadów zawierających azbest do miejsca ich składowania;
- 4) wymagania, jakim powinno odpowiadać oznakowanie wyrobów i odpadów zawierających azbest.

Najistotniejsze zapisy:

§ 4.1. Właściciel, użytkownik wieczysty lub zarządca nieruchomości, a także obiektu, urządzenia budowlanego, instalacji przemysłowej lub innego miejsca zawierającego azbest, **przeprowadza kontrole stanu** tych wyrobów w terminach wynikających z oceny stanu tych wyrobów.

2. Z przeprowadzonej kontroli okresowej sporządza się w dwóch egzemplarzach **ocenę stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest**, zwaną dalej "oceną". Wzór oceny określa załącznik nr 1 do rozporządzenia.
3. Podmioty, o których mowa w ust. 1, przechowują jeden egzemplarz oceny łącznie z dokumentacją miejsca zawierającego azbest, obiektu, urządzenia budowlanego lub instalacji przemysłowej, drugi egzemplarz oceny **przekazują właściwemu organowi nadzoru budowlanego**, w terminie 30 dni od daty sporządzenia oceny.

§ 6.1. Wykonawca prac polegających na zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest, obowiązany jest do:

- 3) **opracowania** przed rozpoczęciem prac szczegółowego **planu prac usuwania** wyrobów zawierających azbest, obejmującego w szczególności:
 - a) **identyfikację azbestu** w przewidzianych do usunięcia materiałach, na podstawie udokumentowanej informacji od właściciela lub zarządcy obiektu albo też na podstawie badań przeprowadzonych przez akredytowane laboratorium,

§ 6.4. Właściciel, użytkownik wieczysty lub zarządca nieruchomości obowiązany jest zgłosić prace polegające na zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest do właściwego organu administracji architektoniczno-budowlanej.

§ 6.3. Po wykonaniu prac, o których mowa w ust. 2, wykonawca prac ma obowiązek złożenia właścicielowi, użytkownikowi wieczystemu lub zarządcy nieruchomości, urządzenia budowlanego, instalacji przemysłowej lub innego miejsca zawierającego azbest **pisemnego oświadczenia o prawidłowości wykonania prac oraz o oczyszczeniu terenu z pyłu azbestowego**, z zachowaniem właściwych przepisów technicznych i sanitarnych.

4. Oświadczenie, o którym mowa w ust. 3, przechowuje się przez okres co najmniej 5 lat.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA GOSPODARKI I PRACY

z dnia 14 października 2005 r. w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczeniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz. U. Nr 216, poz. 1824)

Akt wykonawczy sporządzony na podstawie art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004 r. Nr 3, poz. 20, z późn. zm.). Szczegółowo zapisy niniejszego Rozporządzenia omówiono w rozdziale: Wytyczne dotyczące przepisów bhp w zakresie bezpiecznego usuwania wyrobów azbestowych, niniejszego Programu.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ

z dnia 29 listopada 2002 r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy. (Dz. U. Nr 217, poz. 1833) (Zmiany Dz. U. z 2005 r. Nr 212 poz. 1769)

Akt wykonawczy na podstawie art. 228 § 3 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. - Kodeks pracy (Dz. U. z 1998 r. Nr 21, poz. 94, Nr 106, poz. 668 i Nr 113, poz. 717, z 1999 r. Nr 99, poz. 1152, z 2000 r. Nr 19, poz. 239, Nr 43, poz. 489, Nr 107, poz. 1127 i Nr 120, poz. 1268, z 2001 r. Nr 11, poz. 84, Nr 28, poz. 301, Nr 52, poz. 538, Nr 99, poz. 1075, Nr 111, poz. 1194, Nr 123, poz. 1354, Nr 128, poz. 1405 i Nr 154, poz. 1805 oraz z 2002 r. Nr 74,

poz. 676, Nr 135, poz. 1146, Nr 199, poz. 1673 i Nr 200, poz. 1679).

ANALIZA STANU ILOŚCIOWEGO AZBESTU NA TERENIE GMINY RECZ W POSTACI POKRYĆ DACHOWYCH, ŚCIENNYCH I INSTALACJI WODNYCH NA PODSTAWIE INWENTARYZACJI

Pierwsza inwentaryzacja gospodarstw indywidualnych była przeprowadzona w roku 2005 przez pracowników Urzędu Miejskiego w Reczu; w jej trakcie na podstawie ankiet dokonano wstępnych szacunków ilości pokryć dachowych na terenie Gminy.

Ponowna inwentaryzacja w postaci badań ankietowych wśród mieszkańców Gminy Recz została wykonana w miesiącu maju b.r.

Dla potrzeb inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest zorganizowano i wykonano:

- Opracowanie ankiet zgodnie z obowiązującymi rozporządzeniami.
- Rozwieszenie ogłoszeń o przeprowadzanej inwentaryzacji.
- Przeprowadzenie ankietyzacji w terenie wśród gospodarstw indywidualnych, zarządców, przedsiębiorców i innych instytucji.
- Ocenę stopnia pilności usuwania wyrobów zawierających azbest.
- Wykonanie dokumentacji fotograficznej poszczególnych obiektów z pokryciem eternitem.

Pracownicy Urzędu Miejskiego wypełniali ankiety; przyjęte dla potrzeb przeprowadzonej inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest, zlokalizowanych na terenie miasta i gminy Recz w warunkach terenowych dane zostały potwierdzone przez właścicieli nieruchomości, a w przypadku nieobecności właściciela wpisywano brak danych dotyczących nazwiska.

Wypełnione ankiety oraz karty oceny pilności przechowywane są w formie tomów (dla każdej miejscowości) w Urzędzie Miejskim w Reczu.

Zdecydowana większość stosowanych w badanych obiektach wyrobów zawierających azbest to pokrycia dachowe. Są to głównie azbestowo – cementowe płyty faliste, występujące na budynkach mieszkalnych i budynkach gospodarczych. Wyroby zawierające azbest zinwentaryzowano również wśród rur wodociągowych.

Wykaz miejscowości na terenie Gminy Recz z ich liczbą mieszkańców, ilością zinwentaryzowanych nawierzchniowych (pokryć dachowych i ściennych) wyrobów azbestowych, oraz wskaźnikiem natężenia problemu (ilość materiałów azbestowych przypadająca na mieszkańca miejscowości):

Grabowiec – 125 mieszkańców, łącznie¹ 3.098 m², 25 m²/mieszkańca

Jarostowo – 32 mieszkańców, łącznie 1473 m², 46 m²/mieszkańca

Kraśnik – 14 mieszkańców, łącznie 1663 m², 119 m²/mieszkańca²

Lubieniów – 437 mieszkańców, łącznie 6484 m², 15 m²/mieszkańca

Nętkowo– 447 mieszkańców, łącznie 17.037 m², 38 m²/mieszkańca

Pamięcin– 128 mieszkańców, łącznie 1.022 m², 8 m²/mieszkańca

Pomień– 324 mieszkańców, łącznie 5.659 m², 17 m²/mieszkańca

Rajsko– 51 mieszkańców, łącznie 1 345 m², 26 m²/mieszkańca

Rybaki– 183 mieszkańców, łącznie 116m², 0,63 m²/mieszkańca³

Sicko-180 mieszkańców, łącznie 3 973 m², 22 m²/mieszkańca

Sokoliniec-414 mieszkańców, łącznie 4745m², 11,4 m²/mieszkańca

Sulibórz-158 mieszkańców, łącznie 18 067m², 114 m²/mieszkańca

Słutowo-74 mieszkańców, łącznie 556m², 8 m²/mieszkańca

Suliborek – 86 mieszkańców, łącznie 11 579m², 135 m²/mieszkańca

Trzebień - 13 mieszkańców, łącznie 320m², 25 m²/mieszkańca

Wielgoszcz - 37 mieszkańców, łącznie 1 244 m², 34m²/mieszkańca

Żeliszewo - 99 mieszkańców, łącznie 3 712 m², 37 m²/mieszkańca

Recz – 3 080 mieszkańców, łącznie 9.449 m², 3m²/mieszkańca

1 Dane o ilości mieszkańców w poszczególnych miejscowościach uzyskano z Wydziału Ewidencji Ludności w Gminie, w okresie wykonywania opracowania (maj 2009.).

Łączna ilość materiałów azbestowych stanowi sumę poszczególnych ilości na terenie nieruchomości w obrębie miejscowości

Maksymalna stwierdzona na terenie Gminy Recz powierzchnia pokryć azbestowych w przeliczeniu na statystycznego mieszkańca.

Minimalna stwierdzona na terenie Gminy Recz powierzchnia pokryć azbestowych w przeliczeniu na statystycznego mieszkańca

Szczegółowa inwentaryzacja nawierzchniowych wyrobów azbestowych na terenie gminy Recz, wg miejscowości w układzie alfabetycznym z podziałem na poszczególne nieruchomości:

Grabowiec – 125 mieszkańców, łącznie 3.098 m², 25 m²/mieszkańca

Lp	Oznaczenie nieruchomości	Własność	Rodzaj płyty	Dach/Ściana	Ilość (m ²)
1	1	Prywatna	Falista	Dach	188
2	1	Prywatna	Falista	Dach	40
3	3	Wsp. Mieszk.	Falista	Dach	245
4	4	Prywatna	Falista	Dach	55
5	5	Prywatna	Falista	Dach	105
6	6m.2	Prywatna	Falista	Dach	120
7	7	Prywatna	Falista	Dach	15
8	7	Prywatna	Falista	Dach	75
9	10	Prywatna	Falista	Dach	50
10	11	Prywatna	Falista	Dach	50
11	12	Prywatna	Falista	Dach	108
12	13	Prywatna	Falista	Dach	20
13	13	Prywatna	Falista	Dach	42
14	13	Prywatna	Falista	Dach	20
15	13	Prywatna	Falista	Dach	35
16	Dz. nr 63	Prywatna	Falista	Dach	30
17	Budynek suszarni 001	ANR/dzierżawa		Dach	1100
18	Szopa 003	ANR/dzierżawa		Dach	800
				Razem	3.098

Jarostowo – 32 mieszkańców, łącznie 1473m², 46m²/mieszkańca

Lp	Oznaczenie nieruchomości	Własność	Rodzaj płyty	Dach/Ściana	Ilość (m ²)
1	2	Prywatna	Falista	Dach	186
2	4B	Prywatna	Falista	Dach	280
3	5	Prywatna	Falista	Dach	267
4	6B	Prywatna	Falista	Dach	170
5	8 m.2	Prywatna	Falista	Dach	410
6	9	Prywatna	Falista	Dach	160
				Razem	1.473

Kraśnik – 14 mieszkańców, łącznie 1663 m², 119 m²/mieszkańca

Lp	Oznaczenie nieruchomości	Własność	Rodzaj płyty	Dach/Ściana	Ilość (m ²)
1	5A	Prywatna			46
2	5B	Prywatna	Falista	Dach	35
3	6	Prywatna	Falista	Dach	102
4	Bukaciarnia 17	ANR/dzierżawa		Dach	650
5	Bukaciarnia 18	ANR/dzierżawa		Dach	800
6	4/2	Prywatna	Falista	Dach	30
				Razem	1.663

Lubieniów – 437 mieszkańców, łącznie 6.484 m², 15 m²/mieszkańca

Lp	Oznaczenie nieruchomości	Własność	Rodzaj płyty	Dach/Ściana	Ilość (m ²)
1	1 m.3	Prywatna	Falista	Dach	12
2	11A	Prywatna	Falista	Dach	52
3	11A	Prywatna	Falista	Dach	27
4	12 m.1	Prywatna			104
5	12 m.2	Prywatna	Falista	Dach	104
6	14	Prywatna	Falista	Dach	20
7	15	Prywatna	Falista	Dach	80
8	18 m.1	Prywatna	Falista	Dach	72
9	18 m.2	Prywatna	Falista	Dach	50
10	19 B m.6	Prywatna	Falista	Dach	40
11	20 A m.5	Prywatna			40
12	23 m.2	Prywatna	Falista	Dach	25
13	28 m.29	Prywatna	Falista	Dach	36
14	31 m.1	Prywatna	Falista	Dach	30
15	31 m.2	S.M. „INA” Grabowiec	Falista	Dach	10
16	32 m.1	Prywatna	Falista	Dach	16
17	33	Prywatna	Falista	Dach	15
18	33	Prywatna	Falista	Dach	15
19	33	Prywatna	Falista	Dach	40
20	33	Prywatna	Falista	Dach	20
21	33	Prywatna	Falista	Dach	26
22	36 m.1	Prywatna	Falista	Dach	40
23	36 m.2	Prywatna	Falista	Dach	50
24	36 m.3	Prywatna	Falista	Dach	40
25	38	Prywatna	Falista	Dach	40
26	38 m.1	Prywatna	Falista	Dach	6
27	39	Prywatna	Falista	Dach	20
28	40 m.2	Prywatna	Falista	Dach	12
29		Prywatna	Falista	Dach	300
30		Prywatna	Falista	Dach	40
31		Prywatna	Falista	Dach	16
32		Prywatna	Falista	Dach	50
33		Prywatna	Falista	Dach	40
34		Prywatna	Falista	Dach	30
35		Prywatna	Falista	Dach	16
36	Obora 518	ANR/wynajem		Dach	1000
37	Stodoła 31	ANR/dzierżawa		Dach	1200
38	Tuczarnia 49	ANR/dzierżawa		Dach	1400
39	Chlewnia Macior 35	ANR/dzierżawa		Dach	650
40	Jałownik 39	ANR/dzierżawa		Dach	700
				Razem	6.484

Netkowo– 447 mieszkańców, łącznie 17.037 m², 38 m²/mieszkańca

Lp	Oznaczenie nieruchomości	Własność	Rodzaj płyty	Dach/Ściana	Ilość (m ²)
1	1 m.1	Prywatna	Falista	Dach	30
2	1 m.3	Prywatna	Falista	Dach	80
3	2 m.2	Prywatna	Falista	Dach	20
4	2 m.3	Prywatna	Falista	Dach	12
5	3	Prywatna	Falista	Dach	230
6	4 m.1	Prywatna	Falista	Dach	12
7	4 m.6	S.M. „INA” Grabowiec	Falista	Dach	12
8	5 m.1	Prywatna	Falista	Dach	28
9	5 m.4		Falista	Dach	71
10	6 m.1	Prywatna	Falista	Dach	70
11	6 m.3	S.M. „INA” Grabowiec	Falista	Dach	39
12	8 m.7	Prywatna	Falista	Dach	30
13	8 m.8	Prywatna	Falista	Dach	20
14	8 m.5	Prywatna	Falista	Dach	24
15	8 m.2	Prywatna	Falista	Dach	12
16	9 m.2	Prywatna	Falista	Dach	100
17	14 m.1	Prywatna	Falista	Dach	40
18	14 m.4	Prywatna	Falista	Dach	50
19	16 m.1	Prywatna	Falista	Dach	28
20	17	Prywatna	Falista	Dach	30
21	18	Prywatna	Płaska	Ściana	55
22	18	Prywatna	Falista	Dach	15
23	19	Prywatna	Płaska	Ściana	55
24	20	Prywatna	Płaska	Ściana	55
25	21	Prywatna	Płaska	Ściana	55
26	21	Prywatna	Falista	Dach	15
27	21 m.1	Prywatna			25
28	25	Prywatna	Płaska	Dach	84
29	Obora 46	ANR/sprzedane		Dach	1000
30	Cielętnik 49	ANR/sprzedane		Dach	700
31	Cielętnik 51	ANR/sprzedane		Dach	700
32	Cielętnik 52	ANR/sprzedane		Dach	700
33	Cielętnik 53	ANR/sprzedane		Dach	700
34	Magazyn zbożowy 54	ANR/sprzedane		Dach	1400
35	Magazyn zbożowy 20	ANR/sprzedane		Dach	1400
36	Magazyn zbożowy 21	ANR/sprzedane		Dach	1400
37	Magazyn zbożowy 22	ANR/sprzedane		Dach	1400
38	Owczarnia 69	ANR/sprzedane		Dach	1400
39	Owczarnia 70	ANR/sprzedane		Dach	1300
40	Owczarnia 71	ANR/sprzedane		Dach	1400
41	Owczarnia 72	ANR/sprzedane		Dach	1400
42	26,27,28	Prywatna	Faliste	Dach	800
43	14/3	Prywatna	Faliste	Dach	40
				Razem	17.037

Pamięcin– 128 mieszkańców, łącznie 1.022m², 8 m²/mieszkańca

Lp	Oznaczenie nieruchomości	Własność	Rodzaj płyty	Dach/Ściana	Ilość (m ²)
1	5	Prywatna	Falista	Dach	20
2	7	Prywatna	Falista	Dach	90
3	12 m.1	Prywatna	Falista	Dach	72
4		Prywatna	Falista	Dach	72
5	9 i 11	Prywatna	Falista	Dach	400
6	8b	Prywatna	Falista	Dach	30
7	Przyst. autobus.	Gmina Recz	Falista	Dach	16
8	13	Prywatna	Falista	Dach	120
9	2	Prywatna	Falista	Dach	202
				Razem	1.022

Pomień– 324 mieszkańców, łącznie 5.659 m², 17 m²/mieszkańca

Lp	Oznaczenie nieruchomości	Własność	Rodzaj płyty	Dach/Ściana	Ilość (m ²)
1	2	Prywatna	Falista	Dach	42
2	3	Prywatna	Falista	Dach	100
3	7 m.1	Prywatna	Falista	Dach	60
4	9	Prywatna	Falista	Dach	400
5	11	Prywatna	Falista	Dach	147
6	14	Prywatna	Falista	Dach	285
7	17 m.1	Prywatna	Falista	Dach	60
8	20 m.1	Prywatna	Falista	Dach	30
9	20 m.3	Prywatna	Falista	Dach	15
10	21 m.3	Prywatna	Falista	Dach	30
11	29	Prywatna	Falista	Dach	230
12	36	Prywatna	Falista	Dach	30
13	36	Prywatna	Falista	Dach	-
14	40A i B	Prywatna	Falista	Dach	80
15	42	Prywatna	Falista	Dach	126
16	46	Prywatna	Falista	Dach	356
17	50	Prywatna	Falista	Dach	102
18	51	Prywatna	Falista	Dach	15
19	52	Prywatna	Falista	Dach	650
20	55	Prywatna	Falista	Dach	444
21	Boisko Szatnia + przystanek	Gmina RECZ	Falista	Dach	115
22	Bukaciarnia 43	ANR/dzierżawa		Dach	400
23	Magazyn przy gorzelni	ANR/dzierżawa		Dach	800
24	5	Prywatna	Falista	Dach	30
25	54	Prywatna	Falista	Dach	200
26	38/1	Prywatna	Falista	Dach	60
27	38/2	Prywatna	Falista	Dach	70
28	39	Prywatna	Falista	Dach	160
29	41	Prywatna	Falista	Dach	38
30	31	Prywatna	Falista	Dach	60
31	54	Prywatna	Falista	Dach	110
32	34	Prywatna	Falista	Dach	240
33	25	Prywatna	Falista	Dach	94
34	22	Prywatna	Falista	Dach	80
				Razem	5.659

Rajsko– 51 mieszkańców, łącznie 1.345m², 26 m²/mieszkańca

Lp	Oznaczenie nieruchomości	Własność	Rodzaj płyty	Dach/Ściana	Ilość (m ²)
1	1	Prywatna	Falista	Dach	580
2	2	Prywatna	Falista	Dach	64
3	3A	Prywatna	Falista	Dach	268
4	4	Prywatna	Falista	Dach	65
5	4	Prywatna	Falista	Dach	30
6	5	Prywatna	Falista	Dach	246
7	Przystanek aut.	Gmina Recz	Falista	Dach	12
8	7	Prywatna	Falista	Dach	80
				razem	1.345

Rybaki– 183 mieszkańców, łącznie 116 m², 0,63 m²/mieszkańca

Lp	Oznaczenie nieruchomości	Własność	Rodzaj płyty	Dach/Ściana	Ilość (m ²)
1	4	Prywatna	Falista	Dach	20
2	14	Prywatna	Falista	Dach	12
3	15/1	Prywatna	Falista	Dach	30
4	13/4	Prywatna	Falista	Dach	12
5	Przyst. Autobus.	Gmina Recz	Falista	Dach	17
6	15/1	Prywatna	Falista	Dach	25
				Razem	116

Sicko-180 mieszkańców, łącznie 3.973 m², 22 m²/mieszkańca

Lp	Oznaczenie nieruchomości	Własność	Rodzaj płyty	Dach/Ściana	Ilość (m ²)
1	5	Prywatna	Falista	Dach	242
2	8	Prywatna	Falista	Dach	60
3	10A	Prywatna	Falista	Dach	97
4	15	Prywatna	Falista	Dach	24
5	23 m.1	Prywatna	Falista	Dach	170
6	25	Prywatna	Falista	Dach	84
7	26	Prywatna	Falista	Dach	42
8	29	Prywatna			100
9	30	Prywatna	Falista	Dach	160
10	32	Prywatna	Falista	Dach	62
11	33	Prywatna	Falista	Dach	250
12	34	Prywatna	Falista	Dach	110
13	35	Prywatna	Falista	Dach	1200
14	35	Prywatna	Płaska	Dach?	650
15	36	Prywatna	Falista	Dach	200
16	37	Prywatna	Falista	Dach	220
17	38	Prywatna	Falista	Dach	137
18	39	Prywatna	Falista	Dach	30
19	?	Prywatna	Falista	Dach	15
20	11	Prywatna	Falista	Dach	85
21	7	Prywatna	Falista	Dach	35
				Razem	3.973

Sokoliniec- 414mieszkańców, łącznie 4.749m², 11,4m²/mieszkańca

Lp	Oznaczenie nieruchomości	Własność	Rodzaj płyty	Dach/Ściana	Ilość (m ²)
1	1	Prywatna	Falista	Dach	150
2	2 m.1	Prywatna	Falista	Dach	30
3	3	Prywatna	Falista	Dach	30
4	5 m.1	PUSTOSTAN			96
5	5 m.1	Prywatna			84
6	5 m.2	Prywatna			84
7	6 m.2	Prywatna	Falista	Dach	173
8	9 m.2	Prywatna	Falista	Dach	118
9	13	Prywatna	Falista	Dach	160
10	16	Prywatna	Falista	Dach	160
11	20	Prywatna	Falista	Dach	416
12	22	Prywatna	Falista	Dach	180
13	26	Prywatna	Falista	Dach	27
14	28	Prywatna			180
15	31	Prywatna	Falista	Dach	476
16	43	Prywatna	Falista	Dach	570
17	44	Prywatna	Falista	Dach	150
18	8/1 i 8/2	Prywatna	Falista	Dach	20
19	6/1	Prywatna	Falista	Dach	96
20	7/1	Prywatna	Falista	Dach	30
21	23/2	Prywatna	Falista	Dach	30
22	23/3	Prywatna	Falista	Dach	20
23	23/1	Prywatna	Falista	Dach	30
24	25/b	Prywatna	Falista	Dach	40
25	Dz. nr ewid. 97	Prywatna	Falista	Dach	130
26	Dz./ nr ewid. 144/3	ANR	Falista	Dach	1269
				Razem	4749

Sulibórz-158 mieszkańców, łącznie 18.067m², 114 m²/mieszkańca

Lp	Oznaczenie nieruchomości	Własność	Rodzaj płyty	Dach/Ściana	Ilość (m ²)
1	1	Prywatna	Falista	Dach	130
2	5	Prywatna	Falista	Dach	380
3	6	Prywatna	Falista	Dach	552
4	7	Prywatna	Falista	Dach	255
5	10	Użytkownik	Falista	Dach	108
6	12	Prywatna	Falista	Dach	343
7	16	Prywatna	Falista	Dach	84
8	18 m.2	Prywatna	Falista	Dach	50
9	19, Świetlica wiejska	Gmina RECZ	Falista	Dach	88
10	19 m.1	Prywatna	Falista	Dach	136
11	19 m.2	Prywatna	Falista	Dach	56
12	19 m.4	Prywatna	Falista	Dach	108
13	20	Gmina RECZ	Falista	Dach	170
14	23	Prywatna	Falista	Dach	256
15	24	Prywatna	Falista	Dach	280
16	24 m.2	Prywatna	Falista	Dach	60
17	27	Prywatna	Falista	Dach	164
18	29	Prywatna	Falista	Dach	30
19	Ferma Stodoła 14	ANR/dzierżawa		dach/ściana/podsufitka	800
20	Ferma Hala owczarni 19	ANR/dzierżawa		dach/ściana/podsufitka	2000
21	Ferma Hala owczarni 20	ANR/dzierżawa		dach/ściana/podsufitka	2000
22	Ferma Hala owczarni 21	ANR/dzierżawa		dach/ściana/podsufitka	2000
23	Ferma Hala owczarni 22	ANR/dzierżawa		dach/ściana/podsufitka	2000
24	Ferma Hala owczarni 23	ANR/dzierżawa		dach/ściana/podsufitka	2000
25	Ferma Hala owczarni 24	ANR/dzierżawa		dach/ściana/podsufitka	2000
26	Tuczarnia 011	ANR/dzierżawa		Dach	1400
27	3/2	Prywatna	Falista	Dach	57
28	9	Prywatna	Falista	Dach	80
29	11	Prywatna	Falista	Dach	120
30	21	Prywatna	Falista	Dach	60
31	28	Prywatna	Falista	Dach	300
				Razem	18.067

Słutowo – 74 mieszkańców, łącznie 556 m², 8m²/mieszkańca

Lp	Oznaczenie nieruchomości	Własność	Rodzaj płyty	Dach/Ściana	Ilość (m ²)
1	2	Prywatna	Falista	Dach	40
2	3 m.4	Prywatna	Falista	Dach	24
3	5 m.1	Prywatna	Falista	Dach	66
4	9 m.3	Prywatna	Falista	Dach	366
5	3/2	Prywatna	Falista	Dach	30
6	1/1	Prywatna	Falista	Dach	30
				Razem	556

Suliborek - 86 mieszkańców, łącznie 11.579 m², 135 m²/mieszkańca

Lp	Oznaczenie nieruchomości	Własność	Rodzaj płyty	Dach/Ściana	Ilość (m ²)
1	3	Prywatna	Falista	Dach	470
2	4	Prywatna	Falista	Dach	334
3	7A	Prywatna	Falista	Dach	360
4	12	Prywatna	Falista	Dach	110
5	17	Prywatna	Falista	Dach	730
6	Ferma Obora nr 1/303	ANR/dzierżawa		dach/ściana/podsufitka	2000
7	Ferma Obora nr 2/303	ANR/dzierżawa		dach/ściana/podsufitka	2000
8	Ferma Obora nr 3/303	ANR/dzierżawa		dach/ściana/podsufitka	2000
9	Ferma Obora nr 4/303	ANR/dzierżawa		dach/ściana/podsufitka	2000
10	Ferma Pawilon zabiegowy 403	ANR/dzierżawa		Dach	400
11	Ferma Magazyn paszy 703	ANR/dzierżawa		Dach	400
12	Ferma Wiata z garażami 403	ANR/dzierżawa		Dach	300
13	Ferma Hala ubojowa nr 253/6	ANR/dzierżawa		Dach	450
14	23/2	Prywatna	Falista	Dach	25
				Razem	11.579

Trzebień - 13 mieszkańców, łącznie 320m², 25 m²/mieszkańca

Lp	Oznaczenie nieruchomości	Własność	Rodzaj płyty	Dach/Ściana	Ilość (m ²)
1	1 m.1	Prywatna	Falista	Dach	320

Wielgoszcz – 37 mieszkańców, łącznie 1.244 m², 34 m²/mieszkańca

Lp	Oznaczenie nieruchomości	Własność	Rodzaj płyty	Dach/Ściana	Ilość (m ²)
1		Prywatna	Falista	Dach	38
2	4B	Prywatna	Falista	Dach	6
3	6	Prywatna	Falista	Dach	1100
4	5	Prywatna	Falista	Dach	100
				Razem	1.244

Żeliszewo - 99 mieszkańców, łącznie 3.712 m², 37 m²/mieszkańca

Lp.	Oznaczenie nieruchomości	Własność	Rodzaj płyty	Dach/Ściana	Ilość (m ²)
1	1	Prywatna	Falista	Dach	50
2	2	Prywatna	Falista	Dach	147
3	3	Prywatna	Falista	Dach	110
4	4	Prywatna	Falista	Dach	51
5	7	Prywatna	Falista	Dach	381
6	10	Prywatna	Falista	Dach	125
7	13	Prywatna	Płaskie	Dach	60
8	13 m.1	Prywatna	Płaskie	Dach	120
9	15	Prywatna	Falista	Dach	164
10	16	Prywatna	Falista	Dach	150
11	17	Prywatna	Falista	Dach	30
12	18	Prywatna	Falista	Dach	56
13	19	Prywatna	Falista	Dach	220
14	24	Prywatna	Falista	Dach	132
15	25	Prywatna	Falista	Dach	30
16	26	Prywatna	Falista	Dach	240
17	30	Prywatna	Falista	Dach	948
18	31	Prywatna	Falista	Dach	408
19	21	Prywatna	Falista	Dach	90
20	5	Prywatna	Falista	Dach	180
21	14	Prywatna	Falista	Dach	20
				Razem	3.712

Recz – 3 080 mieszkańców, łącznie 9.701 m², 3 m²/mieszkańca

Lp	Oznaczenie nieruchomości	Własność	Rodzaj płyty	Dach/Ściana	Ilość (m ²)
1	Różana 1	Prywatna			120
2	Staromiejska	Prywatna	Falista	Dach	40
3	Staromiejska	Prywatna	Falista	Dach	40
4	Wolności	Prywatna	Falista	Dach	160
5	Wolności 14 A	Prywatna	Falista	Dach	354
6	Wolności 16	Prywatna	Falista	Dach	134
7	Wolności 50	Prywatna	Falista	Dach	150
8	Wolności 52	Prywatna	Falista	Dach	280
9	Wolności 52 m.2	Prywatna			53
10	Ratuszowa	Prywatna	Falista	Dach	20
11	Kolejowa 2	Prywatna	Falista	Dach	355
12	Kolejowa 11	Prywatna	Falista	Dach	20
13	Choszczeńska 9	Prywatna	Falista	Dach	190
14	Choszczeńska 15	Prywatna	Falista	Dach	162
15	Choszczeńska 16	Prywatna	Falista	Dach	150
16	Stawy koło Remoru	Prywatna	Falista	Dach	380
17	Szumin 4	Prywatna	Falista	Dach	140
18	Trzebiń 1	Prywatna	Falista	Dach	47
19	Trzebiń 2 B	Prywatna	Falista	Dach	27
20	Trzebiń 4	Prywatna	Falista	Dach	64
21	Trzebiń 6	Prywatna	Falista	Dach	300
22	Trzebiń 7	Prywatna	Falista	Dach	20
23	Trzebiń 9	Prywatna	Falista	Dach	20
24	Trzebiń 13	Prywatna	Falista	Dach	162
25	Trzebiń 15	Prywatna	Falista	Dach	42
26	Trzebiń 17	Prywatna	Falista	Dach	100
27	Srebrna 31	Prywatna	Płaskie	Elewacja	125
28	Srebrna 37	Prywatna	Płaska	Elewacja	125
29	Srebrna 65	Prywatna	Falista	Dach	204
30	Chyża 3 m.2	Prywatna	Falista	Dach	120
31	Chyża 4	Prywatna	Falista	Dach	57
32	Podgórna 6	Prywatna – Przeds.	Falista	Dach	1058
33	Murarska Dz. Nr 209/5	Gmina RECZ	Falista	Dach	312
34	Środkowa Dz. Nr 235/1	Gmina RECZ	Falista	Dach	152
35	Środkowa Dz. Nr 235/1	Gmina RECZ	Falista	Dach	121
36	Cicha 2	Prywatna	Płaska	Elewacja	125
37	Cicha 8	Prywatna	Płaska	Elewacja	125
38	PRZEDSZKOLE	Gmina RECZ	Utylizacja	Lipiec 2009	-
39	Lipowa 9	Prywatna	Falista	Dach	160
40	Alutec	Alutec			120
41	Alutec	Alutec			154

Lp	Oznaczenie nieruchomości	Własność	Rodzaj płyty	Dach/Ściana	Ilość (m ²)
42	Alutec	Alutec			680
43	Remor	REMOR			283
44	Remor	REMOR			283
45	Remor	REMOR			39
46	Cicha 4	Prywatne	Faliste	Dach	100
47	Chyża 8	Prywatne	Faliste	Dach	100
48	Srebrna 23	Prywatne	Faliste	Dach	35
49	Chyża 6	Prywatne	Faliste	Dach	50
50	Kolejowa 40	Prywatne	Faliste	Dach	37
51	Wolności 4	Prywatne	Faliste	Dach	50
52	Szumin 5	Prywatne	Faliste	Dach	24
53	Chyża 5A	Prywatne	Faliste	Dach	100
54	Chyża 5		Faliste	Dach	40
55	SREBRNA 16	Prywatne	Płaskie i faliste	Elewacja	150
56	Staromiejska 13	Gmina Recz	Faliste	Dach	30
57	Murarska		Faliste	Dach	65
58	Murarska	Posesja Ratuszowa 3	Faliste	Dach	40
59	Wolności 15	Prywatne	Faliste	Dac	40
60	Wolności 11	Prywatne	Faliste	Dach	40
61	Wolności 4	Prywatne	Faliste	Dach	30
62	Aleja Wolności 2	Prywatne	Faliste	Dach	25
63	Recz – ogrody działkowe	Gmina Recz	Faliste	Dach	520
64	ul. Lubanowska	Prywatne	Faliste	Dach	200
				Razem	9.449

Wykaz rur i złączy cementowo-azbestowych sieci wodociągowej (mb)

Lp.	Miejscowość	długość (mb)
1	Recz	1500
2	Pomień	800
3	Sulibórz	800
4	Kraśnik	150
5	Słutowo	200
6	Pamięcin	400
RAZEM 3 850 mb rur i złączy cementowo-azbestowych sieci wodociągowej		

Inwentaryzacja nie uwzględnia zdeponowanych na terenie nieruchomości w granicach Gminy materiałów azbestowych (odpadów), nie związanych trwale z obiektami budowlanymi.

KLASYFIKACJA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST

Wyroby zawierające azbest klasyfikowane są w dwóch klasach, przyjmując jako kryterium zawartość azbestu, stosowane spoiwo oraz gęstość objętościową wyrobu.

Klasa I obejmuje **wyroby o gęstości objętościowej mniejszej od 1000 kg/m³, definiowane jako „miękkie”, zawierające powyżej 20% (do 100%) azbestu.** Wyroby te łatwo ulegają uszkodzeniom mechanicznym, czemu towarzyszy znaczna emisja włókien azbestu do otoczenia. Najczęściej stosowanymi w tej klasie były wyroby tekstylne z azbestu używane przez pracowników w celach ochronnych, koce gaśnicze, szczeliwa plecione, tektury uszczelkowe m.in. w sprzęcie AGD, płytki podłogowe PCW oraz materiały i wykładziny cierne. Ocena wielkości produkcji wymienionych wyrobów oraz ilości aktualnie użytkowanych jest niemożliwa do przeprowadzenia.

Klasa II obejmuje **wyroby o gęstości objętościowej powyżej 1000 kg/m³ definiowane jako „twarde”, zawierające poniżej 20% azbestu.** W wyrobach tych włókna azbestowe są mocno związane, a w przypadku mechanicznego uszkodzenia (np. pęknięcia) ma miejsce stosunkowo niewielka emisja azbestu do otoczenia w porównaniu z wyrobami klasy I. Natomiast niebezpieczeństwo dla zdrowia ludzi i środowiska stwarza mechaniczna obróbka tych wyrobów (cięcie, wiercenie otworów) oraz rozbijanie w wyniku zrzucania z wysokości w trakcie prac remontowych. Z zaliczanych do tej klasy wyrobów najbardziej w Polsce rozpowszechnione są płyty azbestowo-cementowe faliste oraz płyty azbestowo-cementowe „karo”, stosowane jako pokrycia dachowe, szczególnie na terenach wiejskich oraz płyty płaskie wykorzystywane jako elewacje w budownictwie wielokondygnacyjnym na osiedlach miejskich. W znacznie mniejszych ilościach produkowane i stosowane były inne wyroby azbestowo-cementowe, z których należy wymienić przede wszystkim rury służące do wykonywania instalacji wodociągowych i kanalizacyjnych oraz w budownictwie jako przewody kominowe i zsypy.

FINANSOWANIE USUWANIA WYROBÓW AZBESTOWYCH (KONCEPCJA WSPOMAGANIA FINANSOWANIA PROGRAMU USUWANIA AZBESTU ZE ŚRODKÓW GMINNEGO, POWIATOWEGO I WOJEWÓDZKIEGO FUNDUSZU OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ)

Założenia do koncepcji gminnego programu usuwania wyrobów azbestowych:

1. Łączna ilość wyrobów azbestowych w formie pokryć dachowych i ściennych na terenie gminy to **91,546m²**, z czego zdecydowana większość znajduje się na powierzchni dachów.
2. Azbestowe pokrycia dachowe i ścienne znajdują się na terenie 350 nieruchomości w **17 miejscowościach** Gminy.
3. Pod względem różnicowania formy własności obiektów zawierających wyroby azbestowe dominują w liczbie obiektów budynki mieszkalne jedno i wielorodzinne w formie własności lub użytkowania wieczystego osób fizycznych, u których znajduje się **37.341m²** eternitu,
4. Natomiast pod kątem ilości azbestu znajdującego się na obiektach znaczący udział reprezentują obiekty stanowiące własność Skarbu Państwa zarządzane przez Agencję Nieruchomości Rolnych, na których znajduje się – **34,609m²** eternitu
5. Na terenie Gminy znajduje się 11 obiektów, zawierających azbest w formie pokrycia dachowego, położonych w 9 miejscowościach, należących do Gminy Recz o ogólnej powierzchni – **918m²**,
6. W pozostałych nieruchomościach znajduje się – **18.678m²** eternitu.

KONCEPCJA

1. **Ustalenie rocznego limitu powierzchni pokryć dachowych i ściennych, zawierających azbest przeznaczonych do usunięcia uzależnionego od możliwości finansowych Gminy ze środków własnych i zewnętrznych.**

Biorąc pod uwagę, że łączna powierzchnia dachowych i ściennych pokryć azbestowych zinwentaryzowanych na terenie Gminy Recz wynosi blisko **91,546m²**, co przy założonym w Krajowym Programie Usuwania Azbestu okresie upływającym z końcem 2032 roku, dzieląc proporcjonalnie ilość pokryć

azbestowych na pozostały okres (22 lata), to roczny limit objęty w usuwaniu powinien wynosić około 4.103 m². Uwzględniając dynamiczny charakter wzrostu zainteresowania mieszkańców i przedsiębiorców problemem usuwania azbestu z terenu Gminy należałoby zróżnicować ten limit w sposób np. następujący:

1. w pierwszych ośmiu latach obowiązywania programu – 2,500 m² / rocznie;
2. w kolejnych ośmiu – 4000 m² / rocznie;
3. w następnych sześciu – 6421 m² / rocznie

W pierwszej kolejności należałoby usunąć pokrycia azbestowe z obiektów należących do Gminy, co biorąc pod uwagę ilość tych pokryć (**918m²**), wykorzystano by połowę limitu rocznego w pierwszym roku realizacji programu. Takie działania stanowiłyby dobry wzorzec dla pozostałych właścicieli obiektów, na terenie których znajdują się wyroby azbestowe

Ustalony limit powinien być wykorzystywany wg kolejności zgłoszeń (wniosków) składanych w Gminie, z pozostawieniem 10% rezerwy wykorzystywanej w przypadkach losowych (pożar, wichura), których skutkiem jest zniszczenie pokrycia dachowego lub ściennego ze zwiększeniem poziomu lokalnej emisji włókien azbestowych.

Usuwanie wyrobów azbestowych z budynków jednorodzinnych i gospodarskich oraz oczyszczanie terenów nieruchomości (w oparciu o Uchwałę Rady Ministrów z dnia 14 lipca 2009r., Program Oczyszczania Kraju z Azbestu)

W 2008 r. przeprowadzono badania podczas prac rozbiórkowych prowadzonych na wolnym powietrzu, które wykazały, że stężenie włókien w strefie oddychania pracowników wahały się w granicach 0,001 – 0,08 wł/cm³ (najwyższe dopuszczalne stężenie NDS wynosi 0,1 wł/cm³). Wyniki badań wskazują ponadto, że przeprowadzenie jednorazowo prac rozbiórkowych na wolnym powietrzu nie stanowi zagrożenia wystąpienia patologii azbestozależnych.

Biorąc pod uwagę wyniki przeprowadzonych badań i opinie lekarskie planowane jest rozszerzenie kręgu podmiotów uprawnionych do usuwania wyrobów zawierających azbest. Prace te mogą więc być wykonywane przez właścicieli nieruchomości. Jednak na Gminie będzie spoczywał obowiązek organizowania lokalnych szkoleń właścicieli nieruchomości w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest

Na zorganizowanie szkoleń lokalnych przewidziane zostało wsparcie finansowe ze

środków Ministerstwa Gospodarki w wysokości 16,3 mln zł.

Gmina powinna również zapewnić wywóz odpadów zawierających azbest na składowisko odpadów lub zapewnić ich dostarczenie do przewoźnego urządzenia do przetwarzania odpadów zawierających azbest. Koszt transportu i unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest powinien zostać pokryty ze środków własnych gminy, przy udziale środków właścicieli nieruchomości, dotacji i pożyczek funduszy ochrony środowiska lub innych środków dostępnych dla gminy.

Udział środków właścicieli nieruchomości powinien być niewielki, ze względu na fakt, iż koszt nowego pokrycia dachowego czy elewacyjnego nie może być pokryty w ramach wsparcia finansowego z krajowych lub z unijnych funduszy ochrony środowiska.

Przybliżona analiza kosztów realizacji wariantu (przybliżony jednostkowy koszt operacji obejmującej demontaż, transport i składowanie odpadów azbestowych według uśrednionych cen w miesiącu maju b.r.).

1. średni koszt demontażu 1m^2 - 30 zł/m^2 + 22% VAT = $36,6\text{ zł/m}^2$

2. średni koszt transportu, utylizacji i opłat ekologicznych w zależności od masy odpadów (wagi) wynosi:

Przyjmuje się, że 1m^2 eternitu o grubości 0,5 cm waży 15 kg a 1 m^2 o grubości 0,6cm – 17 kg.

Do szacunkowych wyliczeń przyjęto, że 1m^2 eternitu waży 16 kg

Średni koszt utylizacji 1kg wyrobu zawierającego azbest wynosi – 2,00 zł/kg (brutto)

Przybliżone koszty operacji usunięcia azbestu z nieruchomości stanowiących własność osób fizycznych i nieruchomości gminnych wynoszą:

Koszty demontażu

$37.341\text{ m}^2 + 1.170\text{m}^2 = 38.511\text{m}^2 \times 36,60\text{zł/m}^2 = 1.400\text{ mln zł.}$

+ koszty transportu, utylizacji i opłat środowiskowych:

$38.511\text{m}^2 \times 16\text{kg} = 616.176,00\text{kg} \times 2\text{zł} = 1.200\text{ mln. zł}$

Łącznie koszty wynosiłyby ok. 2.6mln zł

bez uwzględnienia kosztów nowych pokryć dachowych spoczywających na właścicielu.

Rozkładając koszty równomiernie należałoby zabezpieczyć ponad **110 tys. zł rocznie** w ramach wspomagania finansowego programu usuwania przy założeniu **100%** dofinansowania czynności związanych z demontażem pokryć azbestowych, utylizacją i

transportem

Zakładając, że większość właścicieli zdecyduje się na demontaż pokryć we własnym zakresie w poniższych zadaniach propozycji przyjęto mniejsze dofinansowania, zwiększając dofinansowanie w zakresie utylizacji i transportu na składowisko, gdzie właściciele pokrywaliby tylko 10% całości kosztów utylizacji i transportu.

Taki model działań z poziomem wsparcia może wpłynąć na efektywność realizacji programu.

Zadania Gminy Recz związane z dofinansowaniem usuwania wyrobów zawierających azbest z budynków jednorodzinnych i gospodarskich oraz odpadów z terenu nieruchomości (propozycja)

L.p	ZADANIE	Szacunkowa wartość zadania	Przewidywana kwota wsparcia z budżetu Gminy	Przewidywana kwota wsparcia ze środków zewnętrznych	Termin
1.	Usuwanie wyrobów zawierających azbest z budynków jednorodzinnych i gospodarskich oraz oczyszczenie terenu nieruchomości z odpadów zawierających azbest – odpowiedzialny Właściciel nieruchomości	$37.341 \text{ m}^2 \times 36,60 \text{ zł/m}^2 = 1.366 \text{ mln zł.}$	W przypadku zlecenia wykonania firmie uprawnionej 25% = 341 tys. zł	W przypadku zlecenia wykonania firmie uprawnionej 25% = 341 tys. zł (Fundusze ochrony środowiska)	2010 – 2032
2.	Usuwanie wyrobów zawierających azbest z budynków i budowli stanowiących mienie Gminy Recz	$918 \text{ m}^2 \times 36,60 \text{ zł/m}^2 = 33,5 \text{ tys. zł}$	50% 16.7 tys. zł	50% 16.8 tys. zł (Fundusze ochrony środowiska)	2010 - 2032
3.	Przeprowadzenie szkoleń lokalnych w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu nieruchomości bez korzystania z usług wyspecjalizowanych firm	30 tys. zł	–	dofinansowanie 30 tys. zł Ministerstwo gospodarki	2010 - 2032
3.	Zorganizowanie akcji wywozu odpadów zawierających azbest z terenu gminy na składowisko odpadów lub ich przetwarzania w urządzeniu przewoźnym	$38.511 \text{ m}^2 \times 16 \text{ kg} = 616.176,00 \text{ kg} \times 2 \text{ zł} = 1.200 \text{ mln. zł}$	40 % kwoty dofinansowania w wysokości 480 tys. zł	dofinansowania w wysokości 50% 600 tys. zł fundusze ochrony środowiska	2010 - 2032

POTENCJALNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA ZADAŃ Z ZAKRESU USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY RECZ

1. Środki z funduszy ochrony środowiska

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej województwa zachodniopomorskiego

W ramach :

konkursu na udzielanie dotacji ze środków WFOŚiGW w Szczecinie na zadania z zakresu usuwania azbestu

Regulamin dotyczy dofinansowania realizacji przedsięwzięć polegających na usuwaniu azbestu na terenie województwa zachodniopomorskiego.

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie dofinansowuje zadania z zakresu usuwania azbestu pod warunkiem prowadzenia prac zgodnie z wymogami prawa, tj. przez firmy posiadające pozwolenia na wytwarzanie i gospodarowanie odpadami zawierającymi azbest .

1. Podmioty uprawnione do ubiegania się o dotację oraz rodzaj zadań do dofinansowania.

Dofinansowanie adresowane jest do Gmin/Powiatów województwa zachodniopomorskiego, realizujących gminne/powiatowe programy usuwania azbestu.

Do dofinansowania mogą zostać zgłoszone tylko zadania ujęte w gminnych/powiatowych programach usuwania azbestu i współfinansowane ze środków własnych gmin/powiatów z obiektów, których właścicielami są osoby fizyczne (również wspólnoty mieszkaniowe) oraz z obiektów gminnych/powiatowych.

2. Informacja o regulaminie oraz termin składania i oceny wniosków

a) ogłoszenie o regulaminie umieszcza się na stronie internetowej Funduszu <http://www.wfosigw.szczecin.pl/>

b) wnioski o dofinansowanie należy składać według wzoru o symbolu **AZBEST** wraz z wymaganymi załącznikami, który znajduje się na stronie internetowej Funduszu,

c) wnioski należy składać w terminie do 31 marca .

d) ocena konkursowa wniosków i podjęcie decyzji o dofinansowaniu nastąpi w terminie do

30 kwietnia

3. Koszty kwalifikowane

Do kosztów kwalifikowanych zalicza się koszty:

- demontażu pokrycia lub wyrobów zawierających azbest,
 - transportu odpadu niebezpiecznego z miejsca rozbiórki do miejsca unieszkodliwienia poprzez składowanie,
 - unieszkodliwiania poprzez składowanie odpadu niebezpiecznego na składowisku
- poniesione po 15 maja., po uzyskaniu decyzji Zarządu WFOŚiGW w Szczecinie o dofinansowaniu.**

4. Warunki i wysokość dofinansowania

a) dotacją mogą być objęte obiekty, dla których właściciel, zarządca lub użytkownik sporządził i złożył marszałkowi lub odpowiednio wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta „Informację o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystania” zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003 roku w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest (Dz. U. Nr 192, poz. 1876),

b) wysokość dotacji ze środków Funduszu uzależniona jest:

- w przypadku Gminy - od wartości współczynnika G podstawowych dochodów podatkowych Gminy na rok 2009, o którym mowa w ustawie o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. z 2003 r. Nr 203, poz. 1966 oraz z 2005 r. Nr 249, poz. 2104), zwanego dalej współczynnikiem G Gminy,
- w przypadku Powiatu – od wartości średniej arytmetycznej współczynników G wszystkich Gmin danego Powiatu, zwanego dalej współczynnikiem G Powiatu.

Wyznaczono następujące progi przy obliczaniu wysokości dotacji:

- współczynnik G Gminy/G Powiatu jest równy lub większy od 0,9 średniej arytmetycznej współczynników G wszystkich Gmin z terenu województwa zachodniopomorskiego – dotacja w wysokości do **60%** kosztów kwalifikowanych,
- współczynnik G Gminy/G Powiatu jest mniejszy od 0,9 a równy lub większy od 0,7 ww. średniej – dotacja w wysokości do **70%** kosztów kwalifikowanych,
- współczynnik G Gminy/G Powiatu jest mniejszy od 0,7 ww. średniej – dotacja w wysokości do **80%** kosztów kwalifikowanych.

- c) minimalna wartość projektu 20.000,00 złotych,
- d) dotacją objęta jest ilość azbestu wykazana w „Informacji o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystania”, o której mowa w pkt 4 lit. a),
- e) podstawą wypłaty środków finansowych jest Umowa dotacji podpisana pomiędzy Gminą/Powiatem a Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie,
- f) Fundusz ma prawo sprawdzenia, czy firmy dokonujące usunięcia i unieszkodliwienia azbestu posiadają wymagane przepisami prawa zezwolenia lub decyzje na wytwarzanie i gospodarowanie odpadami zawierającymi azbest. W przypadku, gdy firma nie posiada ww. zezwoleń lub decyzji Fundusz odmówi wypłaty dotacji.
- g) dotacje będą udzielane do czasu wyczerpania środków przewidzianych w rocznym „Planie działalności Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie na 2009 r.”

5. Kryteria oceny wniosków i punktacja.

- a) usunięcie azbestu i wyrobów zawierających azbest z obiektów:

za każdą 1 tonę - 1 punkt.

- b) procentowy udział realizowanego projektu usuwania azbestu w stosunku do ilości zinwentaryzowanej w Gminie/Powiecie

za każdy 1 procent - 2 punkty.

- c) za usunięcie azbestu i wyrobów zawierających azbest z obiektów zlokalizowanych w strefie objętej Programem „Natura 2000”.

za każdy obiekt - 2 punkty.

Łączna suma punktów decyduje o kolejności przyznania dotacji.

6. Zawarcie umowy

- a) wnioskodawca zobowiązany jest w terminie nie dłuższym niż 2 miesiące od daty otrzymania zawiadomienia o zakwalifikowaniu zadania do dofinansowania dopełnić wszelkich formalności umożliwiających podpisanie z Funduszem umowy dotacji, w tym dostarczyć wszystkie załączniki wymienione w piśmie o zakwalifikowaniu zadania.

- b) niedotrzymanie przez wnioskodawcę terminu, o którym mowa w pkt 6 lit. a), skutkuje odstąpieniem przez Fundusz od dofinansowania realizacji zadania.

7. Postanowienia dodatkowe

- a) z wnioskiem o udzielenie dotacji należy wystąpić przed rozpoczęciem prac,
- b) w celu potwierdzenia osiągnięcia planowanych efektów wnioskodawca jest zobowiązany do przedłożenia w Funduszu, potwierdzonej za zgodność z oryginałem, „Karty przekazania odpadu”,
- c) w sprawach nie uregulowanych niniejszym Regulaminem mają zastosowanie „Zasady udzielania pomocy finansowej ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie” obowiązujące w dniu przyznania dotacji,
- d) jednostka samorządu terytorialnego realizująca projekt ponosi pełną odpowiedzialność za merytoryczną, formalno-prawną i finansową realizację zadania.

W ramach przedsięwzięć priorytetowych przewidzianych do dofinansowania przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie w 2008 roku wymienionych w Załączniku do uchwały nr 28 /07 Rady Nadzorczej WFOŚiGW w Szczecinie z dnia 28.06.2007 roku przewidziano dofinansowanie zadań z zakresu:

PROGRAM II OCHRONA LITOSFERY.

Zadanie 12. Wspieranie programu realizowanego przez gminy i inne podmioty gospodarcze w zakresie zagospodarowania odpadów azbestowych, wytwarzanych na terenie województwa zachodniopomorskiego.

Beneficjenci: JST, przedsiębiorcy

Forma pomocy: pożyczka lub dotacja według szczegółowych zasad określonych w zapisach: ZASADY UDZIELANIA POMOCY FINANSOWEJ ZE ŚRODKÓW WFOŚiGW W SZCZECINIE Załącznik do uchwały nr 29/07 z dnia 28.06.2007r.

Środki gminnych oraz powiatowych funduszy

(Zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, z póź. Zm.) mogą zostać wykorzystane na realizację zadań z zakresu prawidłowego gospodarowania odpadami zawierającymi azbest.

Art. 406.

Środki gminnych funduszy przeznacza się na:

- 1) edukację ekologiczną oraz propagowanie działań proekologicznych i zasady zrównoważonego rozwoju,

- 2) wspomaganie realizacji zadań państwowego monitoringu środowiska,
- 3) wspomaganie innych systemów kontrolnych i pomiarowych oraz badań stanu środowiska, a także systemów pomiarowych zużycia wody i ciepła,
- 3a) wspomaganie systemów gromadzenia i przetwarzania danych związanych z dostępem do informacji o środowisku,
- 4) realizowanie zadań modernizacyjnych i inwestycyjnych, służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej, w tym instalacji lub urządzeń ochrony przeciwpowodziowej i obiektów małej retencji wodnej,**
- 5) przedsięwzięcia związane z ochroną przyrody, w tym urządzenie i utrzymanie terenów zieleni, zadrzewień, zakrzewień oraz parków,
- 6) przedsięwzięcia związane z gospodarką odpadami i ochroną powierzchni ziemi,**
- 7) przedsięwzięcia związane z ochroną powietrza,
- 7a) przedsięwzięcia związane z ochroną wód,
- 8) profilaktykę zdrowotną dzieci na obszarach, na których występują przekroczenia standardów jakości środowiska,
- 9) wspieranie wykorzystania lokalnych źródeł energii odnawialnej oraz pomoc przy wprowadzaniu bardziej przyjaznych dla środowiska nośników energii,
- 10) wspieranie ekologicznych form transportu,
- 11) działania z zakresu rolnictwa ekologicznego bezpośrednio oddziałujące na stan gleby, powietrza i wód, w szczególności na prowadzenie gospodarstw rolnych produkujących metodami ekologicznymi położonych na obszarach szczególnie chronionych na podstawie przepisów ustawy o ochronie przyrody,
- 12) inne zadania ustalone przez radę gminy, służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej, wynikające z zasady zrównoważonego rozwoju, w tym na programy ochrony środowiska.

Art. 407. Środki powiatowych funduszy przeznacza się na:

- 1) wspomaganie działalności, o której mowa w art. 406 pkt 1-11,

2) prowadzenie obserwacji terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi oraz terenów, na których występują te ruchy,

3) inne zadania ustalone przez radę powiatu, służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej, wynikające z zasady zrównoważonego rozwoju, w tym na programy ochrony środowiska

2. Bank Ochrony Środowiska (BOŚ) we współpracy z Wojewódzkimi Funduszami Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej udziela preferencyjnych, proekologicznych kredytów na bezpieczne usuwanie wyrobów zawierających azbest, ich unieszkodliwianie przez złożenie na składowisko i przedsięwzięcia termomodernizacyjne.

Udziela również niskooprocentowanego kredytu (obecnie 1%) na zakup nowych pokryć dachowych w przypadku demontażu eternitu.

3. Istotnym źródłem finansowania mogą być środki unijne:

Projekty z zakresu remontów lub przebudowy budynków, modernizacji gospodarstw rolnych, a także działań w zakresie ułatwienia startu młodym rolnikom, różnicowania działalności w kierunku nierolniczych, odnowę i rozwój wsi. Wsparcie udzielane jest w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013.

HARMONOGRAM USUWANIA WYROBÓW AZBESTOWYCH

Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (tekst jedn.: Dz. U. z 2004 r. Nr 3, poz. 20 z późn. zm.) **nie wskazuje terminu ani harmonogramu definitywnej eliminacji azbestu z obiektów budowlanych w Polsce.**

Następnie 14 maja 2002 r. Rada Ministrów przyjęła "Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski", którego realizacja obejmuje okres 2003 – 2032 oraz przyjęty uchwałą Rady Ministrów w dniu 14 lipca 2009 r. Programu oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 - 2032 - w tym czasie zakłada się stopniowe usuwanie azbestu z budownictwa. Program ten nie jest jednak źródłem prawa powszechnie obowiązującego. Wiele w tej dziedzinie zależy od samorządów gminnych, powiatowych i wojewódzkich, które dla osiągnięcia celu usunięcia azbestu powinny przygotować lokalne plany działania w tym zakresie. Zgodnie z § 2 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i

oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest (Dz. U. Nr 192, poz. 1876), wykorzystywanie azbestu lub wyrobów go zawierających **dopuszcza się w użytkowanych instalacjach lub urządzeniach nie dłużej niż do dnia 31 grudnia 2032 r.**, co stanowi potwierdzenie przyjętego przez Radę Ministrów "Programu oczyszczania kraju z azbestu".

Nadrzędnym kryterium określającym harmonogramu działań w zakresie usuwania wyrobów azbestowych powinien być ich **stan techniczny**.

Wyroby, które posiadają duże i widoczne uszkodzenia, powinny zostać bezzwłocznie usunięte.

Dla zestawienia jakościowego wyrobów zawierających azbest przeprowadzono Ocenę pilności usuwania wyrobów zawierających azbest. Przeprowadzona ocena pilności zgodnie z załącznikiem do Rozporządzenia z dnia 2 kwietnia 2004r. (Dz. U. Nr 71, poz. 649) wykazała, że stan utrzymania pokryć dachowych zawierających azbest jest zróżnicowany na obszarze Gminy Recz.

Ocena jakości wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Recz zgodnie ze stopniem pilności wykazała, że:

15% zinwentaryzowanych wyrobów zaliczono do I stopnia pilności;

34% zinwentaryzowanych wyrobów zaliczono do II stopnia pilności;

51% zinwentaryzowanych wyrobów zaliczono do III stopnia pilności;

WYTYCZNE DOTYCZĄCE PRZEPISÓW BHP W ZAKRESIE BEZPIECZNEGO USUWANIA WYROBÓW AZBESTOWYCH

Usuwanie wyrobów azbestowych generuje powstawanie odpadów, które zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów sklasyfikowane zostały na liście odpadów niebezpiecznych.

Poniżej przedstawione wytyczne zaczerpnięto z Komentarza prawnego Stanisława Szałucha pt. „Procedury bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest”, zamieszczonego w serwisie prawnym ABC.

Obowiązki i postępowanie właścicieli i zarządców przy usuwaniu wyrobów

zawierających azbest z obiektów lub terenów

Prace przygotowawcze

Właściciel lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu, gdzie znajdują się azbest lub wyroby zawierające azbest, powinien dokonać **identyfikacji rodzaju i ilości azbestu w wyrobach**. Identyfikacja azbestu powinna nastąpić w okresie użytkowania wyrobów, jeszcze przed rozpoczęciem wykonywania prac zabezpieczenia lub usuwania takich wyrobów, o ile informacja ta, nie jest podana w innych dokumentach budowy przedmiotowego obiektu.

Identyfikacja azbestu jest obowiązkiem właściciela lub zarządcy. Obowiązek ten wynika z tytułu własności oraz odpowiedzialności prawnej, dotyczącej ochrony osób trzecich przed szkodą, która może powstać w związku z nieodpowiednią eksploatacją przedmiotu stanowiącego własność. Wyniki identyfikacji azbestu powinny być uwzględniane przy:

- sporządzaniu „Oceny...”,
- sporządzaniu informacji dla wójta, burmistrza, prezydenta miasta,
- planowanym przez właściciela nieruchomości samodzielnym wykonywaniem prac związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest,
- zawieraniu umowy na wykonanie prac zabezpieczania lub usuwania wyrobów zawierających azbest z wykonawcą tych prac - wytwarzającym odpady niebezpieczne.

Właściciel lub zarządca może także zlecić wykonanie identyfikacji azbestu w wyrobach odpowiednio przygotowanym osobom lub podmiotom prawnym. W każdym przypadku powinno to mieć miejsce przed rozpoczęciem prac zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest.

Właściciel lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu z wyrobami zawierającymi azbest ma **obowiązek zgłoszenia, na 30 dni przed rozpoczęciem prac, wniosku o pozwolenie na budowę (remont), wraz z określonymi warunkami**. Wniosek powinien być sporządzony z uwzględnieniem przepisów wynikających z art. 30 ust. 7 ustawy – Prawo budowlane. Zatajenie informacji o występowaniu azbestu w wyrobach, które będą przedmiotem prac remontowo-budowlanych, skutkuje – na podstawie ustawy Prawo ochrony środowiska –

odpowiedzialnością prawną.

Po dopełnieniu obowiązków formalnoprawnych, **właściciel lub zarządca może samodzielnie wykonać prace lub dokonuje wyboru wykonawcy prac - wytwórcy odpadów niebezpiecznych.**

Zawiera umowę na wykonanie prac zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest oraz oczyszczenia budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu z azbestu. W umowie powinny być jasno sprecyzowane obowiązki stron, również w zakresie zabezpieczenia przed emisją azbestu w czasie wykonywania prac.

Niezależnie od obowiązków wykonawcy prac, właściciel lub zarządca powinien **poinformować mieszkańców lub użytkowników** budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu **o usuwaniu niebezpiecznych materiałów** zawierających substancje stwarzające szczególne zagrożenie dla ludzi oraz o sposobach zabezpieczenia przed tą szkodliwością.

Na końcu **właściciel lub zarządca powinien uzyskać od wykonawcy prac pisemne oświadczenie o prawidłowości wykonania robót i oczyszczenia z azbestu**, a następnie przechowywać je, przez okres, co najmniej 5 lat, wraz z inną dokumentacją budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu.

Po zdeponowaniu i zmagazynowaniu zgodnie z obowiązującymi przepisami wyrobów zawierających azbest może zwrócić się do Burmistrza Recza o dofinansowanie z budżetu gminy ich wywózki i utylizacji (wg załączników nr 1 i 2 do „Programu....)

Zasady bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest:

W omawianym zagadnieniu Minister Gospodarki i Pracy w dniu 14 października 2005 r. wydał Rozporządzenie w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów. Rozporządzenie to wdraża postanowienia dyrektywy 83/477/EWG z dnia 19 września 1983 r. w sprawie ochrony pracowników przed ryzykiem związanym z narażeniem na działanie azbestu w miejscu pracy (Dz. U.UE.L.83.263.25) takich wyrobów.

W przywoływanym Rozporządzeniu MGIP określono:

1. obowiązki dla pracodawcy zatrudniającego osoby pracujące przy zabezpieczaniu lub usuwaniu wyrobów albo innych materiałów zawierających azbest,
2. wymagania dla sprzętu stosowanego przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest,
3. postępowanie z zanieczyszczonymi pyłem azbestowym środkami ochrony indywidualnej pracowników,
4. szczegółowe wymagania dla sporządzenia planu prac w zakresie usuwania azbestu,
5. obowiązkowe szkolenia w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy pracowników narażonych na działanie azbestu, osób kierujących takimi pracami oraz pracodawców.

Jak podkreśla autor komentarza wyroby zawierające azbest traktowane są jako odpady, tak więc w trakcie prowadzonych prac związanych z zabezpieczaniem wyrobów albo usuwaniem wyrobów lub innych materiałów zawierających azbest, należy ograniczać do minimum powstawanie odpadów, szczególnie drobnych i słabo związanych.

Szczegółowa analiza obowiązków powiązanych z przepisami BHP przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest.

1. Obowiązki pracodawcy wobec pracowników pracujących przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest

Obowiązki pracodawcy w omawianym zakresie koncentrują się na zapewnieniu należytej ochrony pracowników przed szkodliwym oddziaływaniem włókien azbestu i pyłu zawierającego azbest tzw. pyłu azbestu. Realizacja tego celu ma być osiągnięta poprzez zapewnienie przez pracodawcę niezbędnych środków ochrony, dobieranych na podstawie oceny ryzyka zawodowego, uwzględniającej rodzaj i stopień narażenia. Niemniej jednak, jeżeli zachodzi uzasadnione podejrzenie, że ocena ryzyka została dokonana niewłaściwie, lub gdy nastąpiła znacząca zmiana warunków pracy, wówczas pracodawca powinien ją zweryfikować. Rodzaje działań obciążających pracodawcę:

1. pracodawca, zatrudniając pracowników przy zabezpieczaniu lub usuwaniu wyrobów albo innych materiałów zawierających azbest jest obowiązany do podejmowania działań zmniejszających narażenie pracowników na działanie pyłu azbestu i ograniczać jego

stężenie w powietrzu. W tym celu pracodawca powinien zapewnić kontrolę stopnia narażenia pracowników na działanie pyłu azbestu w sposób określony w przepisach dotyczących badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy, czyli przy uwzględnieniu przepisów Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 20 kwietnia 2005 r. w sprawie badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. Nr 73, poz. 645). Jednakże zgodnie z §2 ust. 1 ww. aktu, takich badań i pomiarów nie przeprowadza się, jeżeli wyniki dwóch ostatnio wykonanych badań i pomiarów nie przekroczyły 0,1 wartości najwyższego dopuszczalnego stężenia określonego w przepisach wydanych na podstawie art. 228 §3 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. - Kodeks pracy, tj. wartości 0,5 dla pyłu całkowitego azbestu, o czym mowa w Rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 listopada 2002 r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy. Autor komentarza podkreśla, że pomiary, o których mowa powyżej mogą wykonywać wyłącznie laboratoria akredytowane na podstawie przepisów Ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. o systemie oceny zgodności.

W sytuacji, w której w miejscu prowadzonych prac związanych z usuwaniem azbestu następuje przekroczenie wartości najwyższego dopuszczalnego stężenia pyłu azbestu, o których mowa powyżej, pracodawca jest obowiązany wstrzymać wykonywanie pracy przez pracowników oraz niezwłocznie podjąć działania w celu obniżenia stężenia pyłu azbestu do wartości dopuszczalnej (§7). Ponowne podjęcie pracy jest dopuszczalne po przeprowadzeniu odpowiednich pomiarów zawartości stężenia pyłu i stwierdzeniu, że stężenie pyłu azbestu w środowisku pracy nie przekracza dopuszczalnej wartości. Jeżeli, mimo podjętych działań, nie jest możliwe obniżenie stężenia pyłu azbestu do wartości dopuszczalnej, wówczas podjęcie pracy jest możliwe pod warunkiem zastosowania środków ochrony układu oddechowego zapewniających nieprzekraczanie dopuszczalnego narażenia pracowników na działanie pyłu azbestu.

W §7 ust. 4 wskazano, że stosowanie środków ochrony układu oddechowego nie może być stałe i powinno być ograniczone do minimum. Co więcej, środki te mogą być stosowane jedynie jako rozwiązanie uzupełniające lub awaryjne oraz nie mogą zastępować technicznych środków ograniczających narażenie pracowników na działanie pyłu azbestu. Ponadto, w myśl § 12 środki ochrony układu oddechowego jednorazowego użytku pracodawca jest obowiązany wymieniać po każdej zmianie roboczej lub, gdy opory oddychania odczuwalnie wzrosną. Rozporządzenie wprowadza jednocześnie zakaz

zdejmowania środków ochrony układu oddechowego w strefie zanieczyszczonej pyłem azbestu, a wszelkich zmian elementów filtrujących należy dokonywać po wyjściu z tej strefy.

2. Pracodawca jest obowiązany zapewnić, aby przy pracach stwarzających narażenie na działanie pyłu azbestu :
 - liczba osób przydzielonych do prac oraz czas trwania narażenia były ograniczone do niezbędnego minimum,
 - maszyny, sprzęt i metody pracy stosowane przy wykonywaniu prac eliminowały lub ograniczały do minimum powstawanie pyłu azbestu, a szczególnie jego emisję do środowiska pracy lub środowiska naturalnego,
 - stosowane były odpowiednie do rodzaju i poziomu narażenia odzież i obuwie robocze oraz środki ochrony indywidualnej, w tym odzież ochronna i środki ochrony układu oddechowego.

O stosowaniu odpowiednich środków ochrony indywidualnej pracowników w sposób szczegółowy stanowi także §11 zgodnie, z którym, pracodawca jest obowiązany dostarczać pracownikom narażonym na działanie pyłu azbestu odzież i obuwie robocze oraz środki ochrony indywidualnej właściwe do poziomu narażenia oraz zapobiegające odpowiednio stykaniu się ciała z pyłami azbestu i ich wdychaniu. Odzież taka powinna być wykonana z materiału uniemożliwiającego przenikanie pyłu azbestu oraz umożliwiającego łatwe czyszczenie, rękawy w nadgarstkach i nogawki spodni w kostkach powinny szczelnie przylegać do ciała. Tematykę środków ochrony indywidualnej w zakresie zasadniczych wymagań, jakie muszą zostać spełnione oraz sposobów oznakowania tych środków określa Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 21 grudnia 2005 r. w sprawie zasadniczych wymagań dla środków ochrony indywidualnej.

3. W sytuacji kiedy prace prowadzone są w warunkach wymagających stosowania środków ochrony układu oddechowego, pracodawca ma obowiązek, po przeprowadzeniu konsultacji z pracownikami lub ich przedstawicielami, zapewnienia pracownikom wykonującym takie prace odpowiednie do istniejących warunków środowiska pracy przerwy na odpoczynek w miejscach, w których nie występuje narażenie na działanie pyłu azbestu. W tym wypadku chodzi przede wszystkim o zapewnienie najlepszej efektywności pracy pracowników oraz wyeliminowanie ewentualnej możliwości narażenia ich na bezpośrednie niebezpieczeństwo związane z wykonywanymi pracami (§6).

4. Pracodawca został zobowiązany do organizowania stanowisk pracy, na których występuje narażenie na pył azbestu, w taki sposób, aby wysiłek fizyczny pracownika był ograniczony do minimum oraz, aby pracownik nie był narażony na działanie innych czynników rakotwórczych (§10). Do charakteru organizacyjnego stanowiska pracy Minister Gospodarki i Pracy odniósł się także w §13 rozporządzenia, który przede wszystkim powinien być przestrzegany przez pracowników, stanowiąc, że w miejscach wykonywania prac, w których występuje narażenie na działanie pyłu azbestu, zakazuje się spożywania posiłków, picia napojów, palenia tytoniu, przechowywania rzeczy osobistych oraz przebywania bez uzasadnionej potrzeby. Należy jednak pamiętać, że za prawidłową organizację stanowiska pracy odpowiada pracodawca.

2. Wymagania dla sprzętu stosowanego przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest

Maszyny i inne urządzenia stosowane przy pracach związanych z usuwaniem azbestu powinny być wyposażone w instalacje odciągów miejscowych zaopatrzonych w wysoko efektywne filtry. Pracodawca jest obowiązany zapewnić regularne wykonywanie przeglądów, regulacji, konserwacji i napraw instalacji, tych maszyn oraz innych urządzeń. Ponadto, o ile to możliwe, czynności te powinny być wykonywane w strefie pracy tych instalacji i urządzeń.

W przypadku stosowania filtrów włókninowych należy je wymieniać zgodnie z instrukcją użytkowania sprzętu, a zużyte filtry należy usuwać, pakując je do szczelnych worków i postępując z nimi tak, jak z innymi odpadami zawierającymi azbest. Rozporządzenie przewiduje również ogólny zakaz regenerowania filtrów. Natomiast worki do gromadzenia pyłu azbestu, zamontowane w urządzeniach odpylających, powinny być przeznaczone do jednorazowego użytku.

3. Postępowanie z zanieczyszczonymi pyłem azbestowym środkami ochrony indywidualnej pracowników

Po zakończonych pracach w warunkach narażenia na działanie pyłu azbestu, zgodnie z §14, pracodawca powinien zapewnić, by odzież i obuwie robocze oraz środki ochrony indywidualnej były:

- oczyszczone z pyłu azbestu wysoko skutecznymi urządzeniami filtracyjno-

wentylacyjnymi lub na mokro w sposób uniemożliwiający uwalnianie się pyłu do środowiska pracy lub do środowiska naturalnego,

- przechowywane wyłącznie w wyznaczonym miejscu, w sposób wykluczający kontakt z własną odzieżą pracowników.

Odzież i obuwie robocze oraz środki ochrony indywidualnej stosowane w warunkach nie mogą być używane poza miejscem pracy. Z kolei odzież zanieczyszczona pyłem azbestu przeznaczona do prania powinna być pakowana i oznakowana w sposób określony w przepisach wydanych na podstawie Art. 4 ust. 1 Ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest tj. na warunkach przewidzianych w przepisach Rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest.

Ponadto po zakończeniu prac związanych z zabezpieczaniem wyrobów albo usuwaniem wyrobów lub innych materiałów zawierających azbest pracodawca powinien zapewnić uprzątnięcie terenu wykonywania prac z odpadów zawierających azbest oraz oczyszczenia z pyłu azbestu w sposób uniemożliwiający ich emisję do środowiska (§15 ust. 1). Stanowiska pracy, drogi komunikacyjne oraz maszyny i urządzenia powinny być czyszczone pod koniec każdej zmiany roboczej (§15 ust. 2). Czynności powyższe powinny być wykonywane z maksymalną starannością, z wykorzystaniem podciśnieniowego sprzętu filtracyjno-wentylacyjnego zaopatrzonego w wysoko skuteczne filtry lub metodą czyszczenia na mokro. Niedopuszczalne jest ręczne zamiatanie na sucho albo czyszczenie pomieszczeń oraz środków i narzędzi pracy przy użyciu sprężonego powietrza. Z kolei pył azbestu gromadzony w elementach filtracyjnych sprzętu należy regularnie usuwać z zachowaniem niezbędnych środków ostrożności, stosując odpowiednio dobrane środki ochrony indywidualnej.

4. Szczegółowe wymagania dla sporządzenia planu prac w zakresie usuwania azbestu

Na mocy art. 21a ust. 1-4 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane (Dz. U. Nr z 2003 r. Nr 207 poz. 2016, z późn. zm.) został ustanowiony obowiązek dla kierownika budowy do sporządzania lub zapewnienia sporządzenia, przed rozpoczęciem budowy, planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia, uwzględniając specyfikę obiektu budowlanego i warunki prowadzenia robót budowlanych, w tym planowane jednoczesne prowadzenie

robót budowlanych i produkcji przemysłowej. Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest odwołuje się do powyższego planu i stanowi o konieczności jego opracowania w przypadku, gdy wykonawca robót budowlanych (demontażowych) zamierza podjąć prace związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest (§6 ust. 1). W opracowywanym planie, zgodnie z ww. rozporządzeniem, powinny się znaleźć w szczególności informacje obejmujące:

- identyfikację azbestu w przewidzianych do usunięcia materiałach, na podstawie udokumentowanej informacji od właściciela lub zarządcy obiektu albo też na podstawie badań przeprowadzonych przez akredytowane laboratorium,
- informacje o metodach wykonywania planowanych prac,
- zakres niezbędnych zabezpieczeń pracowników oraz środowiska przed narażeniem na szkodliwość emisji azbestu, w tym problematykę określoną przepisami dotyczącymi planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia,
- ustalenie niezbędnego dla rodzaju wykonywanych prac monitoringu powietrza;

Dodatkowy obowiązek adresowany do sporządzającego taki plan został zawarty w §4 Rozporządzenia Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005 r., który stanowi o konieczności dołączania do powyższego planu informacji dotyczących:

1) określenia odpowiednich środków ochrony zbiorowej i indywidualnej, niezbędnych do zapewnienia bezpieczeństwa i ochrony zdrowia pracowników,

2) określenia sposobów:

- wyeliminowania lub ograniczania uwalniania się pyłu azbestu do powietrza,
- informowania pracowników i innych osób, które mogą być narażone na działanie pyłu azbestu, o zasadach postępowania i niezbędnych środkach ochrony,

3) konieczności usunięcia materiałów zawierających azbest przed rozpoczęciem prac rozbiórkowych, z wyjątkiem sytuacji, gdyby powodowało to większe zagrożenie dla pracowników lub innych osób niż w przypadku pozostawienia tych materiałów w dotychczasowym miejscu.

5. Obowiązkowe szkolenia w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy z wyrobami zawierającymi azbest

Zgodnie z §3 rozporządzenia z dnia 14 października 2005 r. w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów, został wprowadzony obowiązek szkolenia pracowników w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy, którzy w związku z wykonywanymi pracami są lub mogą być narażeni na działanie pyłu azbestu. Obowiązek ten dotyczy także osób kierujących takimi pracownikami, a także pracodawców. Szkolenie takie powinno być przeprowadzane z uwzględnieniem programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest.

Program szkolenia, zgodnie z załącznikiem do rozporządzenia, powinien składać się z instruktażu stanowiskowego oraz szkolenia okresowego pracowników, kierowników oraz pracodawców, którzy w związku z wykonywanymi pracami są lub mogą być narażeni na działanie pyłu azbestu i powinien zapewnić przekazanie informacji dotyczących:

1. potencjalnego zagrożenia zdrowia wynikającego z narażenia na działanie pyłu azbestu,
2. dopuszczalnych i faktycznych stężeń pyłu azbestu w środowisku pracy oraz potrzeby monitorowania zanieczyszczeń powietrza,
3. przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny pracy w zakresie niezbędnym do organizowania i wykonywania pracy na określonym stanowisku oraz związanych z tym stanowiskiem obowiązków i odpowiedzialności w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy,
4. organizowania i wykonywania pracy w sposób bezpieczny dla siebie i innych osób, w tym:
 - środków ostrożności związanych ze stosowaniem odzieży i obuwia roboczego oraz środków ochrony indywidualnej,
 - specjalnych środków ostrożności minimalizujących narażenie na działanie pyłu azbestu,
 - zachowania przy wykonywaniu pracy wymagań higienicznych, w tym powstrzymywania się od palenia tytoniu w miejscu pracy,

5. postępowania w sytuacjach awaryjnych, a także udzielania pierwszej pomocy osobom, które uległy wypadkom.

Minimalny obowiązkowy kurs dla pracowników oraz pracodawców i osób kierujących pracownikami został określony na poziomie 5,5 godzin lekcyjnych (45 minut) i powinien obejmować takie zagadnienia jak:

1. regulacje prawne dotyczące bezpieczeństwa i higieny pracy przy wykonywaniu prac w kontakcie z azbestem,
2. zastosowanie azbestu ze względu na jego właściwości oraz rodzaj wyrobów mogących zawierać azbest w budownictwie, przemyśle, itp.,
3. identyfikacja wyrobów i innych materiałów zawierających azbest oraz metody identyfikacji np. pobieranie próbek i ich analiza,
4. przypadki, w których należy zabezpieczyć wyroby z zawartością azbestu, oraz przypadki, w których konieczne jest usuwanie takich wyrobów, jak również ocena stanu technicznego wyrobów i innych materiałów z zawartością azbestu,
5. zagrożenia dla zdrowia związane z pracami wykonywanymi w styczności z materiałami zawierającymi azbest i działania profilaktyczne,
6. sprzęt techniczny, narzędzia i wyposażenie stosowane podczas prowadzenia prac związanych z zabezpieczeniem lub usuwaniem wyrobów z zawartością azbestu,
7. zasady bezpieczeństwa i higieny pracy podczas wykonywania prac w kontakcie z azbestem lub wyrobami zawierającymi azbest, w tym podczas zabezpieczania lub usuwania wyrobów zawierających azbest.
8. zasady higieny osobistej i profilaktyki zdrowotnej związane z pracą w kontakcie z azbestem.

Przystępując do jakichkolwiek prac z azbestem pracownicy zawsze narażeni będą na ponad przeciętną wielkość szkodliwych pyłów azbestu. Powinni oni zawsze być wyposażeni w maskę przeciwpyłową z filtrem klasy P-3 dla ochrony układu oddechowego.

Przy pracach o dużej skali lub podczas usuwania wyrobów o małej gęstości objętościowej (poniżej 1000 kg/m³) zanieczyszczenia mogą przekraczać dopuszczalne normy są to prace niebezpieczne i wówczas wymagają spełnienia

szczególnych zabezpieczeń ochrony osobistej (szczelne kombinezony, filtrowanie powietrza itp.)

Podstawowe procedury wraz z opisami dotyczącym zasad postępowania z wyrobami zawierającymi azbest.

P R O C E D U R A 1. Dotycząca obowiązków i postępowania właścicieli oraz zarządców przy użytkowaniu obiektów i terenów z wyrobami zawierającymi azbest.

Opis procedury

Cel procedury

Celem procedury jest przedstawienie zakresu obowiązków i zasad postępowania właścicieli i zarządców budynków, budowli, instalacji i urządzeń oraz terenów gdzie znajduje się azbest lub wyroby zawierające azbest. Procedura dotyczy więc bezpiecznego ich użytkowania.

Zakres procedury

Zakres procedury obejmuje okres posiadania budynku, budowli, instalacji lub urządzenia przemysłowego oraz terenu – niezależnie od ich wielkości lub stanu, jeżeli znajdują się tam wyroby zawierające azbest.

Opis szczegółowy

Właściciel lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia technicznego oraz terenu – gdzie znajdują się wyroby zawierające azbest – ma obowiązek sporządzenia - w 2 egzemplarzach - „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” (załącznik 1). Właściciele lub zarządcy, którzy spełnili ten obowiązek wcześniej – sporządzają następne „Oceny...” w terminach wynikających z warunków poprzedniej „Oceny...” – tzn.:

- Po 5-u latach, – jeżeli wyroby zawierające azbest są w dobrym stanie technicznym i nieuszkodzone,

- Po 1-m roku, – jeżeli przy poprzedniej „Ocenie...” ujawnione zostały drobne (do 3% powierzchni wyrobów) uszkodzenia.

Wyroby, które posiadały lub posiadają duże i widoczne uszkodzenia – powinny zostać bezzwłocznie usunięte.

Jeden egzemplarz „Oceny...” właściciel lub zarządca zobowiązany jest złożyć właściwemu terenowo organowi architektoniczno-budowlanemu lub powiatowemu inspektorowi nadzoru budowlanego – w terminie do 30-tu dni od dnia jej sporządzenia. Drugi egzemplarz zachowuje przy dokumentacji budynku, budowli, instalacji lub urządzenia przemysłowego oraz terenu – do czasu sporządzenia następnej „Oceny..”.

Właściciel lub zarządca zobowiązany jest do przeprowadzenia inwentaryzacji (spisu z natury) wyrobów zawierających azbest. Wyniki inwentaryzacji (spisu z natury) wyrobów zawierających azbest. Wyniki inwentaryzacji powinny służyć do sporządzenia stosownej informacji dla wójta, burmistrza lub prezydenta miasta – właściwego dla miejsca znajdowania się budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu z wyrobami zawierającymi azbest. Wzory informacji są odpowiednio w załącznikach:

Załącznik 2 – Informacja o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania.

Załącznik 3 – Informacja o wyrobach zawierających azbest, których wykorzystywanie zostało zakończone.

Informację przedkłada się corocznie, celem wykazania ewentualnych zmian w ilości posiadanych wyrobów zawierających azbest – co pozwoli na ocenę zagrożenia dla ludzi i środowiska w danym rejonie. Właściciel lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu, gdzie występują wyroby zawierające azbest, ma ponadto obowiązki:

- Oznakowania pomieszczeń, gdzie znajdują się urządzenia lub instalacje z wyrobami zawierającymi azbest – odpowiednim znakiem ostrzegawczym dla azbestu (zał. 4)
- Opracowania i wywieszenia na widocznym miejscu instrukcji bezpiecznego postępowania i użytkowania pomieszczenia z wyrobami zawierającymi azbest.
- Zaznaczenia na planie sytuacyjnym terenu miejsc z wyrobami zawierającymi azbest.

Ponadto, jeżeli w budynku, budowli, instalacji lub urządzeniu oraz na terenie znajdują się wyroby zawierające azbest o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000 kg/m^3 (tzw. „miękkie”), lub jeżeli wyroby zawierają azbest krokidolit a także jeżeli te wyroby znajdują się w zamkniętych pomieszczeniach, lub istnieje uzasadniona obawa dużej emisji azbestu

do środowiska – właściciel lub zarządca powinien opracować plan kontroli jakości powietrza (monitoringu), a jego wyniki uwzględnić przy dalszej eksploatacji lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest.

P R O C E D U R A 2. Dotycząca obowiązków i postępowania właścicieli i zarządców przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest z obiektów lub terenów.

Opis procedury

Cel procedury

Celem procedury jest przedstawienie zakresu obowiązków i postępowania właścicieli i zarządców budynków, budowli, instalacji lub urządzeń oraz terenów z wyrobami zawierającymi azbest – przed i w czasie wykonywania prac usuwania lub zabezpieczania takich wyrobów.

Zakres procedury

Zakres procedury obejmuje okres od podjęcia decyzji o zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest, do zakończenia tych robót i uzyskania stosownego oświadczenia wykonawcy prac.

Opis szczegółowy

Właściciel lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu, gdzie znajduje się azbest lub wyroby zawierające azbest – powinien dokonać identyfikacji rodzaju i ilości azbestu w wyrobach, przez uprawnione do takich prac laboratorium. Identyfikacja azbestu powinna nastąpić w okresie użytkowania wyrobów, jeszcze przed rozpoczęciem wykonywania prac zabezpieczenia lub usuwania takich wyrobów – o ile informacja ta, nie jest podana w innych dokumentach budowy przedmiotowego obiektu.

Identyfikacja azbestu jest obowiązkiem właściciela lub zarządcy, wynikającym z tytułu własności oraz odpowiedzialności prawnej, dotyczącej ochrony osób trzecich od szkód mogących wynikać z nieodpowiedniej eksploatacji przedmiotu stanowiącego własność. Wyniki identyfikacji azbestu powinny być uwzględniane przy:

- Sporządzaniu „Oceny...”
- Sporządzaniu informacji dla wójta, burmistrza, prezydenta miasta.
- Zawieraniu umowy na wykonanie prac zabezpieczania lub usuwania wyrobów zawierających azbest z wykonawcą tych prac – wytwarzającym odpady niebezpieczne.

Właściciel lub zarządca może zlecić innym – fachowo przygotowanym osobom lub podmiotom prawnym – przeprowadzenia czynności wykonania identyfikacji azbestu w wyrobach. W każdym przypadku powinno to mieć miejsce przed rozpoczęciem prac zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest..

Właściciel lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu z wyrobami zawierającymi azbest, ma obowiązek zgłoszenia – na 30 dni przed rozpoczęciem prac, wniosku o pozwolenie na budowę (remont), wraz z określonymi warunkami. Wniosek powinien sporządzony z uwzględnieniem przepisów wynikających art. 31 ust. 3, pkt.2 oraz Art. 36 ust. 1 pkt.1 i 4 ustawy – Prawo budowlane. Zatajenie informacji o występowaniu azbestu w wyrobach, które będą przedmiotem prac remontowo-budowlanych skutkuje – na podstawie ustawy Prawo ochrony środowiska – odpowiedzialnością prawną. Po dopełnieniu obowiązków formalnoprawnych, właściciel lub zarządca dokonuje wyboru wykonawcy prac – wytwórcy odpadów niebezpiecznych. Zawiera umowę na wykonanie prac zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest oraz oczyszczenia budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu z azbestu. W umowie powinny być jasno sprecyzowane obowiązki stron, również w zakresie zabezpieczenia przed emisją azbestu w czasie wykonywania prac.

Niezależnie od obowiązków wykonawcy prac, właściciel lub zarządca powinien poinformować mieszkańców lub użytkowników budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu, o usuwaniu niebezpiecznych materiałów zawierających substancje stwarzające szczególne zagrożenie dla ludzi oraz sposobach zabezpieczenia przed tą szkodliwością.

Na końcu właściciel lub zarządca powinien uzyskać od wykonawcy prac, pisemne oświadczenie o prawidłowości wykonania robót i oczyszczenia z azbestu, a następnie przechowywać je przez okres co najmniej 5-lat, wraz z inną dokumentacją budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu.

Przy obecnym stanie prawnym jedynym dopuszczalnym, sposobem utylizacji wyrobów zawierających azbest jest jego składowanie na specjalnie do tego przygotowanych składowiskach odpadów.

Na terenie Województwa Zachodniopomorskiego funkcjonują dwa składowiska odpadów przyjmujące wyroby zawierające azbest:

- **Zakład Odzysku Odpadów ul. Łubuszan 80 Sianów, którego zarządcą jest Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. ul. Komunalna; 75-724 Koszalin**
- **Składowisko Odpadów Dalsze k. Myśliborza, właścicielem składowiska jest „EKO – MYŚL” Sp. z o.o. Dalsze 36; 74-300 Myślibórz**

Obecnie w Sejmie znajduje się rządowy projekt nowelizacji ustawy o odpadach, który przewiduje m.in. możliwość unieszkodliwiania azbestu w urządzeniach przewoźnych.

Wykorzystywana może być technologia reaktora do utylizacji azbestu metoda MTT – polegająca na termicznej destrukcji włókien azbestowych w polu mikrofalowym, a także metoda unieszkodliwiania włókien za pomocą działania czynnikami fizycznymi (temperatura, ciśnienie) w urządzeniach przewoźnych typu ATON 200.

Technologia ta pozwala nie tylko na 100% unieszkodliwianie azbestu, ale powstały w wyniku obróbki produkt traci cechy czyniące go niebezpiecznym i może być wykorzystywany ponownie. Produkt ten po rozdrobieniu może być stosowany jako wypełniacz do cementu lub bezpośrednio jako warstwa w podbudowie dróg.

ZAKRES I HARMONOGRAM DZIAŁAŃ INFORMACYJNYCH W ZAKRESIE POPULARYZACJI OBOWIĄZKÓW CIAŻĄCYCH NA WŁAŚCICIELU LUB ZARZĄDCY OBIEKTÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST

Pozyskanie informacji o stanie technicznym pokryć azbestowych na podstawie kopii „Oceny...”

Działania aktywne:

Z uwagi na posiadaną przez Gminę inwentaryzację obiektów zawierających azbest ze wskazaniem adresu i danych osobowych właściciela/ użytkownika obiektu, zasadne wydaje się rozesłanie każdego roku arkusza „Oceny...” do blisko 350 objętych inwentaryzacją osób. Takie działanie, ze wskazaniem dodatkowego adresata takiej informacji, jakim jest Gmina, uzupełniłaby w znacznej mierze posiadane informacje, co z kolei umożliwiłoby zbudowanie szczegółowego harmonogramu prac z zakresu usuwania pokryć azbestowych z terenu Gminy Recz. Zachętą do przekazania takiej informacji Gminie przez właścicieli obiektów z materiałami azbestowymi, mogłaby być informacja o

przygotowywanym harmonogramie działań z zakresu wspomaganie finansowego prac polegających na usunięciu pokryć azbestowych. Objęcie wspomaganie finansowym można także uzależnić od cyklicznego składania informacji o stanie technicznym pokryć azbestowych, a warunek taki zapisać w **REGULAMINIE UDZIELANIA DOFINANSOWANIA DO PRAC ZWIĄZANYCH Z USUWANIEM WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST, wydany w formie Zarządzenia Burmistrza Recza** stanowiącym załącznik Nr 1 do programu oczyszczania z azbestu z terenu gminy Recz.

Działania bierne:

Za bierną formę zwiększenia aktywności właścicieli obiektów zawierających azbest, do realizacji obowiązków z tego wynikających, można uznać dostępność w dziale Urzędu realizującym zadania z zakresu ochrony środowiska, kopii arkuszy „Oceny ...” .

Popularyzacja informacji na temat azbestu:

W zakresie popularyzacji informacji wskazane wydaje się przygotowanie wyodrębnionej tablicy informacyjnej w holu Urzędu Gminy obejmującej zamieszczanie informacji w działach:

1. Szkodliwość azbestu (informacje np. w formie ulotek o zagrożeniach dla zdrowia związanych z emisją włókien azbestu);
2. Obowiązki właścicieli (wzory arkuszy „Oceny...”, wzory oznakowania obiektu; procedury podczas usuwania azbestu)
3. Działania Gminy (informacje bieżące a temat zakresu i form pomocy finansowej przy usuwaniu azbestu, regulamin określający zasady pomocy, wzór wniosku, wykaz podmiotów uprawnionych do prac z zakresu usuwania azbestu);
4. Pomoc zewnętrzna (informacja o kredytach, dotacjach, pożyczkach na działania wykraczające poza pomoc Gminy, czyli inwestycji związanych z nowym, zastępującym azbestowe, pokryciem dachowym.

Podobne działania popularyzacyjne należy prowadzić poprzez zamieszczenie działu informacyjnego o azbecie na stronach internetowych Gminy.

Efekty „Programu”....

Realizacja Programu wpłynie na poprawę warunków ochrony zdrowia i życia ludności, przyniesie korzyści w sferze społecznej, ekologicznej i ekonomicznej.

Korzyści społeczne

Do najistotniejszych korzyści społecznych z realizacji Programu należą:

- 1) oczyszczenie gminy ze szkodliwych wyrobów, a w konsekwencji zmniejszenie emisji niebezpiecznych substancji i uzyskanie warunków dla poprawy ochrony zdrowia mieszkańców;
- 2) wczesne wykrywanie chorób azbestozależnych, ich leczenie i ograniczanie negatywnych skutków;
- 3) ograniczenie śmiertelności na skutek chorób azbestozależnych, a w szczególności raka płuc i międzybłonniaka opłucnej;
- 4) przedłużenie okresu użytkowania obiektów budowlanych oraz uzyskanie lepszych parametrów eksploatacyjnych;
- 5) poprawa wyglądu zewnętrznego obiektów budowlanych;
- 6) wzrost atrakcyjności agroturystycznej terenów wiejskich;
- 7) wzrost atrakcyjności terenów oczyszczonych z azbestu dla inwestorów .

Korzyści ekologiczne

Podstawową korzyścią ekologiczną będzie stopniowe ograniczanie, a następnie całkowita eliminacja narażenia środowiska na azbest. Narażenie takie powstaje na skutek emisji do powietrza włókien azbestu z uszkodzonych wyrobów zawierających azbest oraz ich odpadów, a także na skutek niewłaściwie prowadzonych procesów eksploatacji i usuwania tych wyrobów. Poważne zanieczyszczenie środowiska naturalnego powstaje również na skutek emisji azbestu z tzw. „dzikich” wysypisk odpadów – głównie w lasach.

Korzyści ekonomiczne

Do najistotniejszych korzyści ekonomicznych z realizacji Programu należą:

- 1) przyrost wartości nieruchomości;
- 2) przyrost wartości gruntów;
- 3) poprawa stanu technicznego obiektów budowlanych;
- 4) zmniejszenie kosztów leczenia chorób azbestozależnych

Załącznik nr 1

do „Programu Oczyszczania Gminy Recz z Azbestu
na lata 2009 – 2032”

Wzór Regulaminu

REGULAMIN

UDZIELANIA DOFINANSOWANIA DO PRAC ZWIĄZANYCH Z USUWANIEM WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU NIERUCHOMOŚCI POŁOŻONYCH NA OBSZARZE GMINY RE CZ

§ 1

Zwrot części poniesionych kosztów w związku z realizacją „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest dla terenie Gminy Recz” nie jest zapłatą za budowlane prace rozbiórkowe, a zwrotem zwiększonych kosztów wynikających z faktu, że azbest jest odpadem niebezpiecznym wymagającym stosowania specjalistycznych metod jego usuwania i transportu na składowisko odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

§ 2

1. Z dofinansowania mogą skorzystać wspólnoty mieszkaniowe, osoby indywidualne będące właścicielami, współwłaścicielami lub wieczystymi użytkownikami obiektów budowlanych z wbudowanymi wyrobami zawierającymi azbest oraz osoby posiadające takie wyroby zdeponowane na należących do nich nieruchomościach, zlokalizowanych na terenie Gminy Recz.
2. Dofinansowanie nie dotyczy właścicieli obiektów budowlanych użyteczności publicznej, przedsiębiorstw i spółdzielni mieszkaniowych.
3. W przypadku współwłasności nieruchomości dofinansowanie wypłacane jest wnioskodawcy na podstawie wyrażonych przez pozostałych współwłaścicieli:
 - pisemnej zgody na wykonanie prac związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest,
 - upoważnienia dla wnioskodawcy do występowania w imieniu wszystkich

współwłaścicieli, podpisania umowy i pobrania przyznanego dofinansowania.

§ 3

1. Dofinansowanie dotyczy wyłącznie kosztów demontażu płyt zawierających azbest z dachów i ścian budynków oraz transportu i unieszkodliwienia powstałego odpadu (tj. oddania odpadu na składowisko odpadów azbestowych).
2. Gmina będzie dofinansowywać prace wymienione w pkt. 1 pod warunkiem prowadzenia ich zgodnie z wymogami prawa tj. przez podmiot posiadający zatwierdzony przez Starostę Choszczeńskiego program gospodarki odpadami niebezpiecznymi zawierającymi azbest.

§ 4

1. Przyznanie dofinansowania odbywa się po rozpatrzeniu złożonego do Burmistrza Recza wniosku o udzielenie dofinansowania prac związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest, do którego dołącza się:
 - kopię zgłoszenia remontu do Wydziału Budownictwa Starostwa (wymagane na 30 dni przed planowanym rozpoczęciem robót) lub kopię pozwolenia na budowę, w przypadku gdy jest ono wymagane,
 - kopię umowy zawartej z wykonawcą zadania.
2. Wnioski o dofinansowanie sprawdzane będą pod względem formalnym i opiniowane przez Inspektora ds. budownictwa i Inspektora ds. ochrony środowiska, a następnie przedkładane Burmistrzowi do akceptacji.

§ 5

1. Wnioski o dofinansowanie będą rozpatrywane według kolejności ich wpływu do wyczerpania rocznego limitu środków finansowych określonego w planie przychodów i wydatków Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i dodatkowo ewentualnych zewnętrznych źródeł finansowania.
2. Kolejność wniosków uwzględniać będzie prowadzony przez Inspektora Ochrony Środowiska rejestr wniosków.
3. Jeżeli zgłoszone wnioski przekroczą roczny limit środków przeznaczonych na dofinansowanie tego zadania, Wnioskodawca zostanie powiadomiony o przypuszczalnym terminie ich rozpatrzenia.

§ 6

1. Podstawą dofinansowania jest podpisanie umowy z Burmistrzem Recza, reprezentującym Gminę Recz. Umowa winna posiadać kontrasygnatę Skarbnika Miejskiego.
2. Umowa dofinansowania powinna określać w szczególności:
 - wysokość dofinansowania,
 - planowany koszt, termin wykonania zadania, planowany efekt rzeczowy oraz termin przedłożenia dokumentów potwierdzających ich osiągnięcie,
 - terminy i sposób wypłaty dofinansowania,
 - zakres uprawnień kontrolnych Powiatu związany z wykorzystaniem udzielonego dofinansowania.
3. Gmina może wypowiedzieć umowę dotacji w razie stwierdzenia, że:
 - dotowany nie zakończył zadania w terminie lub odstąpił od realizacji celu, na który dofinansowanie zostało udzielone,
 - nie został osiągnięty planowany efekt rzeczowy i ekologiczny określony w umowie,
 - dotowany nie spełnia innych warunków ustalonych w umowie.
4. Termin wypowiedzenia określa umowa.

§ 7

1. Kwota dofinansowania wyliczana będzie na podstawie ilości faktycznie usuniętych wyrobów zawierających azbest i stanowić może do 100% kosztów robót, nie więcej niż:
 - 30 zł za 1m² pokrycia dachu (ściany) wraz ze składowaniem odpadów.
2. Podstawą wypłaty przyznanego dofinansowania jest potwierdzenie przez Inspektora ds. ochrony środowiska i Inspektora ds. budownictwa realizację przedsięwzięcia poprzez dokonanie wizji lokalnej dwukrotnie – przed rozpoczęciem zadania oraz po przedłożeniu dokumentów tj. oryginału faktury za wykonanie prac określonych w § 3 pkt 1 i oświadczenia wykonawcy o prawidłowości wykonania prac oraz o oczyszczeniu terenu z pyłu azbestowego.

§ 8

Dofinansowanie może dotyczyć w uzasadnionych przypadkach zadań zakończonych. Wnioskodawcy nie przysługuje roszczenie o refundację kosztów przedsięwzięć związanych z usuwaniem azbestu.

Załącznik nr 2
do „Programu Oczyszczania Gminy Recz z Azbestu
na lata 2009 – 2032”

Wzór Wniosku o dofinansowanie.

Burmistrz Recza

WNIOSEK

**O DOFINANSOWANIE KOSZTÓW USUWANIA ODPADÓW AZBESTOWYCH POWSTAŁYCH
PRZY LIKWIDACJI LUB WYMIANIE ELEMENTÓW BUDOWLANYCH ZAWIERAJĄCYCH
AZBEST**

1. Dane Wnioskodawcy

Imię i nazwisko

Data urodzenia

Ulica nr domu nr lokalu.....

Kod pocztowy..... Miejscowość Województwo.....

Telefon
.....

NIP
.....

Nawa i adres właściwego urzędu skarbowego.....

Nazwa banku i numer rachunku.....

2. Załączniki

- a) udokumentowane prawo własności, współwłasności, użytkowania i zarządu nieruchomości a także obiektu budowlanego, na którym realizowane są roboty;
- b) udokumentowane potwierdzenie zgłoszenia prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest do właściwego organu administracji architektoniczno - budowlanej,
- c) oryginał i kserokopia faktury VAT lub rachunek wystawiony przez wykonawcę za przeprowadzone prace polegające na usuwaniu, transporcie i składowaniu wyrobów zawierających azbest.
- d) pisemne oświadczenie wykonawcy prac o prawidłowości wykonania prac oraz o oczyszczeniu terenu z pyłu azbestowego z zachowaniem właściwych przepisów technicznych i sanitarnych (oryginał do wglądu)
- e) pisemne oświadczenie prowadzącego składowisko odpadów niebezpiecznych lub prowadzącego składowisko odpadów innych niż niebezpieczne o składowaniu odpadów zawierających azbest przez wykonawcę prac;
- f) udokumentowanie wykonania prac przez przedsiębiorcę legitymującego się zezwoleniem właściwego organu publicznego na demontaż części zawierających azbest, transport i składowanie.

Recz, dnia

.....
Podpis Wnioskodawcy

do „ Programu Oczyszczania Gminy Recz z Azbestu
na lata 2009 – 2032”

Wykaz obowiązujących aktów prawnych dotyczących azbestu

Ustawy

1. Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz.U. z 2004 r. nr 3, poz. 20 z późn. zm.);
2. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz.U. z 2006 r. nr 156, poz. 1118, z późn. zm.);
3. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2008 r. nr 25, poz. 150 z późn. zm.);
4. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz.U. z 2007 r. nr 39, poz. 251 z późn. zm.);
5. Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o wprowadzeniu ustawy Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz zmianie niektórych ustaw (Dz.U. nr 100, poz. 1085 z późn. zm.);
6. Ustawa z dnia 11 stycznia 2001 r. o substancjach i preparatach chemicznych (Dz.U. nr 11, poz. 84 z późn. zm.);
7. Ustawa z dnia 28 października 2002 r. o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych (Dz.U. nr 199, poz. 1671 z późn. zm.).

Rozporządzenia

1. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 2 września 2003 r. w sprawie kryteriów i sposobu klasyfikacji substancji i preparatów chemicznych (Dz. U. nr 171, poz. 1666 z późn. zm.);
2. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 1 grudnia 2004 r. w sprawie substancji, preparatów, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy (Dz. U. nr 280, poz. 2771 z późn. zm.);
3. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 4 sierpnia 2004 r. w sprawie okresowych badań lekarskich pracowników zatrudnionych w zakładach, które stosowały azbest w produkcji (Dz. U. nr 183, poz. 1896);

4. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 9 sierpnia 2004 r. w sprawie leczenia uzdrowiskowego osób zatrudnionych przy produkcji wyrobów zawierających azbest (Dz. U. nr 185, poz. 1920 z późn. zm.);

5. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 10 stycznia 2005 r. w sprawie wzoru książeczki badań profilaktycznych dla osoby, która była lub jest zatrudniona w warunkach narażenia zawodowego w zakładach stosujących azbest w procesach technologicznych, sposobu jej wypełnienia i aktualizacji (Dz. U. nr 13, poz. 109);

6. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 20 kwietnia 2005 r. w sprawie badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. nr 73, z poz. 645 z późn. zm.);

7. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 28 września 2005 r. w sprawie wykazu substancji niebezpiecznych wraz z ich klasyfikacją i oznakowaniem (Dz. U. nr 201, poz. 1674);

8. Rozporządzenie Ministra Pracy Polityki Społecznej z dnia 29 listopada 2002 r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. nr 217, poz. 1833 z późn. zm.);

9. Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 30 października 2002 r. w sprawie rodzajów odpadów, które mogą być składowane w sposób nieselektywny (Dz. U. Nr 191, poz. 1595);

10. Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest (Dz. U. nr 192, poz. 1876);

11. Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. nr 71, poz. 649);

12. Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005 r. w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz. U. nr 216, poz. 1824);

13. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. nr 112, poz. 1206);

14. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 lutego 2006 r. w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów (Dz. U. nr 30, poz. 213);

15. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 25 maja 2007 r. w sprawie zakresu informacji oraz wzorów formularzy służących do sporządzania i przekazywania zbiorczych zestawień danych (Dz. U. nr 101, poz. 686);

16. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 26 lipca 2002 r. w sprawie rodzajów instalacji mogących powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości (Dz. U. nr 122, poz. 1055);

17. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2002 r. w sprawie sposobu przedkładania wojewodzie informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (Dz. U. nr 175, poz. 1439);

18. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 5 grudnia 2002 r. w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2003 r. nr 1, poz. 12);

19. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2002 r. w sprawie zakresu, czasu, sposobu oraz warunków prowadzenia monitoringu składowisk odpadów (Dz. U. Nr 220, poz. 1858);

20. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 marca 2003 r. w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących lokalizacji, budowy, eksploatacji i zamknięcia, jakim powinny odpowiadać poszczególne typy składowisk odpadów (Dz. U. nr 61, poz. 549 z późn. zm.);

21. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 czerwca 2005 r. w sprawie podziemnych składowisk odpadów (Dz. U. nr 110, poz. 935);

22. Oświadczenie Rządowe z dnia 23 marca 2007 r. w sprawie wejścia w życie zmian do załączników A i B do Umowy europejskiej dotyczącej międzynarodowego przewozu drogowego towarów niebezpiecznych (ADR), sporządzonej w Genewie dnia 30 września 1957 r. (Dz. U. nr 99, poz. 667);

23. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 26 czerwca 2002 r. w sprawie dziennika budowy, montażu i rozbiórki, tablicy informacyjnej oraz ogłoszenia zawierającego dane dotyczące bezpieczeństwa pracy i ochrony zdrowia (Dz. U. nr 108, poz. 953 z późn. zm.);

24. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie zakresu i sposobu stosowania przepisów o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych do transportu odpadów niebezpiecznych (Dz. U. nr 236, poz. 1986);

25. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie świadectwa dopuszczenia pojazdów do przewozu niektórych towarów niebezpiecznych (Dz. U. Nr 237, poz. 2011, z późn. zm.);

26. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 czerwca 2003 r. w sprawie informacji dotyczącej bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (Dz. U. nr 120, poz. 1126);

27. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 15 września 2005 r. w sprawie kursów doszkalających dla kierowców pojazdów przewożących towary niebezpieczne (Dz. U. nr 187, poz. 1571).

.

Prawodawstwo Unii Europejskiej

Poniższe dyrektywy i decyzje dostępne są na stronie prawa Unii Europejskiej

1. Dyrektywa Rady 67/548/EWG z dnia 27 czerwca 1967 r. z późn. zm. w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych odnoszących się do klasyfikacji, pakowania i etykietowania substancji niebezpiecznych (Dz. Ur. WE L 196 z 16.08.1967, str. 1);

2. Dyrektywa Rady 76/769/EWG z dnia 27 lipca 1976 r. w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich odnoszących się do ograniczeń we wprowadzaniu do obrotu i stosowaniu niektórych substancji i preparatów niebezpiecznych (Dz.U. WE L 262 z 27.09.1976, str. 201);

Zmieniające Dyrektywę Rady 76/769:

o Dyrektywa Komisji 1999/77/WE z dnia 26 lipca 1999 r. dostosowująca po raz szósty do postępu technicznego załącznik I do dyrektywy Rady 76/769/EWG w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich odnoszących się do ograniczeń we wprowadzaniu do obrotu o stosowaniu niektórych substancji i preparatów niebezpiecznych (azbest) (Dz. Urz. WE L 207 z 6.08.1999, s. 18, Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 24, str. 193-195);

o Dyrektywa Rady 83/478/EWG z dnia 19 września 1983 r. zmieniająca po raz piątą dyrektywę 76/769/EWG w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich odnoszących się do ograniczeń we wprowadzaniu do obrotu i stosowaniu niektórych substancji i preparatów niebezpiecznych (azbest) (Dz. U. WE L 263 z 24.09.1983, str. 33);

o Dyrektywa Rady 85/610/EWG z dnia 20 grudnia 1985 r. zmieniająca po raz siódmy (azbest) dyrektywę 76/769/EWG w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich odnoszących się do graniczeń we wprowadzaniu do obrotu i stosowaniu niektórych substancji i preparatów niebezpiecznych (Dz. U. WE L 375 z 31.12.1985, str. 1);

o Dyrektywa Komisji 91/659/EWG z dnia 3 grudnia 1991 r. dostosowująca do postępu załącznik I do dyrektywy Rady 76/769/EWG w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich odnoszących się do ograniczeń we wprowadzaniu do obrotu i stosowaniu niektórych substancji i preparatów niebezpiecznych (azbest) (Dz. U. WE L 362 z 31.12.1991, str. 36).

3. Dyrektywa Rady 83/477/EWG z dnia 19 września 1983 r. w sprawie ochrony pracowników przed ryzykiem związanym z narażeniem na działanie azbestu w miejscu pracy (Dz. Urz. WE 263 z 29.09.1983, str. 25);

Zmieniające dyrektywę Rady 83/477:

o Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2003/18/WE z dnia 27 marca 2003 r. zmieniająca dyrektywę Rady 83/477/EWG w sprawie ochrony pracowników przed

ryzykiem związanym z narażeniem na działanie azbestu w miejscu pracy (Dz. Urz. WE L 97, z 15.04.2003, str. 48);

o Dyrektywa Rady 91/382/EWG z dnia 25 czerwca 1991 r. zmieniająca dyrektywę 83/477/EWG w sprawie ochrony pracowników przed ryzykiem związanym z narażeniem na działanie azbestu w miejscu pracy (Dz. U. WE 206 z 29.07.1991, str. 16);

o Dyrektywa Rady 98/24/WE z dnia 7 kwietnia 1998 r. w sprawie ochrony zdrowia i bezpieczeństwa pracowników przed ryzykiem związanym z narażeniem na działanie czynników chemicznych przy pracy (czternasta dyrektywa szczegółowa w rozumieniu art. 16 ust. 1 dyrektywy 89/391/EWG (Dz. U. WE L 131 z 5.05.1998, str. 11).

4. Dyrektywa Rady 87/217/EWG z dnia 19 marca 1987 r. w sprawie ograniczenia zanieczyszczenia środowiska azbestem i zapobiegania temu zanieczyszczeniu (Dz. U. WE L 85 z 28.03.1987, str. 40);

5. Dyrektywa Rady 89/391/EWG z dnia 12 czerwca 1989 r. w sprawie wprowadzenia środków w celu poprawy bezpieczeństwa i zdrowia pracowników w miejscu pracy (Dz. U. WE L 183 z 29.06.1989, str. 1);

6. Dyrektywa Rady 94/33/WE z dnia 22 czerwca 1994 r. w sprawie ochrony pracy osób młodych (Dz. U. WE L 216 z 20.08.1994, str.12);

7. Dyrektywa 2004/37/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie ochrony pracowników przed zagrożeniem dotyczącym narażenia na działanie czynników rakotwórczych lub mutagennych podczas pracy (szósta dyrektywa szczegółowa w rozumieniu art. 16 ust. 1 dyrektywy Rady 89/391 EWG) (Dz. U. WE L 229 z 29.06.2004, str. 23);

8. Dyrektywa Rady 1999/31/WE z dnia 26 kwietnia 1999 r. w sprawie składowania odpadów (Dz. U. WE L 182 z 16.07.1999, str. 1);

9. Decyzja Rady 2003/33/WE z dnia 19 grudnia 2002 r. ustanawiająca kryteria i procedury przyjęcia odpadów na składowiska (Dz. U. WE L 11 z 16.01.2003, str. 27, Dz. U. WE L 218 z 23.08.2007, str. 25).